

Commissie voor de
milieueffectrapportage

terugblikken & vooruitzien

Commissie m.e.r. in 2013 en haar visie op de toekomst

*Doorwerking
van de
Commissie-
adviezen is
groot*

lees erover op pagina 8

M.e.r. voor
water-
projecten:
een schot in
de roos

lees erover op pagina 11

Europese
**m.e.r.-
richtlijn**
beïnvloedt
Omgevings-
wet

lees erover op pagina 16

Schaliegas,
windparken,
gaswinning:
pak het
zorgvuldig
aan

lees erover op pagina 21

Nederlandse
investeers
in het
buitenland
hebben **profijt**
van m.e.r.-
expertise

lees erover op pagina 25

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Inhoudsopgave

1. Wat doet de Commissie?

• Voorwoord	3
• Adviezen in 2013	4
• Kwaliteit	6
• Doorwerking m.e.r.	8
• Procesgerichte advisering	9
• Toekomstvisie	10

2. Water en m.e.r.

• Hedwigepolder	11
• Marker Wadden	12
• Deltaprogramma	13
• Klimaat	14
• Toekomstvisie	15

3. Wetgeving en m.e.r.

• Omgevingswet	16
• Europese wetgeving	17
• PAS	18
• Natuurbeschermingswet	19
• Toekomstvisie	20

4. Energie en m.e.r.

• Schaliegas	21
• Windenergie	22
• Gaswinning Waddenzee	23
• Toekomstvisie	24

5. M.e.r. internationaal

• Screening projectvoorstellen	25
• Georgische stuwdam	26
• Dutch Sustainability Unit	27
• M.e.r. in Centraal-Afrika	28
• Wetgeving en m.e.r. Internationaal	29
• Uitbreiding haven Colombia	30
• Toekomstvisie	31

6. Kenniscentrum

• Kennisfeiten Nederland 2013	32
• Presentaties & publicaties Nederland 2013	33
• Kenniscentrum Nederland 2014	35
• Kennisfeiten Internationaal	36
• Presentaties & publicaties Internationaal 2013	37
• Kenniscentrum Internationaal 2014	39

7. Organisatie

• Wat doet de Commissie m.e.r.?	40
• Financiën en personeel	41
• Overzicht medewerkers	42
• Leden en adviseurs Nederland	43
• Leden en adviseurs Internationaal	44

8. Uitgebrachte adviezen

• Uitgebrachte adviezen 2013 Nederland	45
• Uitgebrachte adviezen 2013 Internationaal	50
Afkortingen Internationaal	54
Colofon	55

Voorwoord

Dames en Heren,

Het afgelopen jaar begon goed voor de Commissie. Uit een externe audit bleek doorwerking van milieueffectrapportage en onze adviezen bij maar liefst 80 procent effectief. Door aanpassing van plan of project dan wel door een verbeterde onderbouwing. Een resultaat waar we trots op zijn. Met continue kritische reflectie en een blijvend streven naar verbetering willen we dit goede resultaat vasthouden.

Naar mijn stellige overtuiging is vroege inbreng in het proces van onze kennis zo'n verbetering. De externe evaluatie van de pilots *Procesgericht adviseren* geeft dit ook aan. De nieuwe aanpak blijkt meerwaarde te hebben voor u als bevoegd gezag en initiatiefnemer. Een andere conclusie is dat de positie van de Commissie

als onafhankelijk toetser niet in het gedrang komt, mits het meedenken in het voortraject selectief, zorgvuldig en transparant gebeurt. Een opdracht die de Commissie graag oppakt.

Een scala aan plannen en projecten op nationaal, provinciaal en lokaal niveau trok in 2013 weer aan ons voorbij. In totaal 251 adviestrajecten, variërend van effectenonderzoek naar schaliegaswinning en inrichting van de Hedwigepolder tot tal van bestemmingsplannen buitengebied. In al deze adviestrajecten maken we gebruik van de uitgebreide expertise van een groot aantal deskundigen, die hun kennis volstrekt onafhankelijk inbrengen. Ook internationaal heeft de Commissie zich het afgelopen jaar ingezet voor effectieve toepassing van m.e.r. Zoals bij het

verbeteren van m.e.r.-wet- en -regelgeving in vijf Centraal-Afrikaanse landen, de introductie van plan-m.e.r. in Rusland, Pakistan en Bangladesh, en toetsing van milieueffectrapporten in Kenia en Georgië. Dit doet zij zoveel mogelijk in samenwerking met organisaties op het gebied van klimaat, deltaplaning en inspectie/handhaving.

Onze Dutch Sustainability Unit (DSU) heeft ambassades en departementen ondersteund bij de integratie van duurzame ontwikkeling in hun beleid en plannen. Daarbij is het afgelopen jaar in het bijzonder aandacht besteed aan klimaat. Ook werd veel advies gevraagd over de integratie van gender-gelijkheid. De komende jaren gaan we verder op de ingeslagen weg, waarbij wij intensiever willen samenwerken met andere (internationale) ken-

nisinstituten en het Nederlands bedrijfsleven.

Terugkijkend op 15 jaar voorzitterschap dank ik u allen voor de inspirerende contacten. De deskundigen dank ik voor hun expertise en betrokkenheid. De Nederlandse wetgever geef ik tot slot graag het advies mee het unieke model 'Commissie m.e.r.' te koesteren.

Niek Ketting,

Voorzitter Commissie voor de milieueffectrapportage (tot en met 2013)

Kijk ook bij:
Commissie in verandering ►

Kenniscentrum ►

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Adviezen in 2013

In 2013 bracht de Commissie 251 adviezen uit:

- 24 adviezen reikwijdte & detailniveau project-m.e.r. of combinatie plan-/project-m.e.r.
- 23 adviezen reikwijdte & detailniveau plan-m.e.r.
- 62 toetsingsadviezen project-m.e.r. of combinatie plan-/project-m.e.r.
- 130 toetsingsadviezen plan-m.e.r.
- 12 overige vrijwillige adviezen

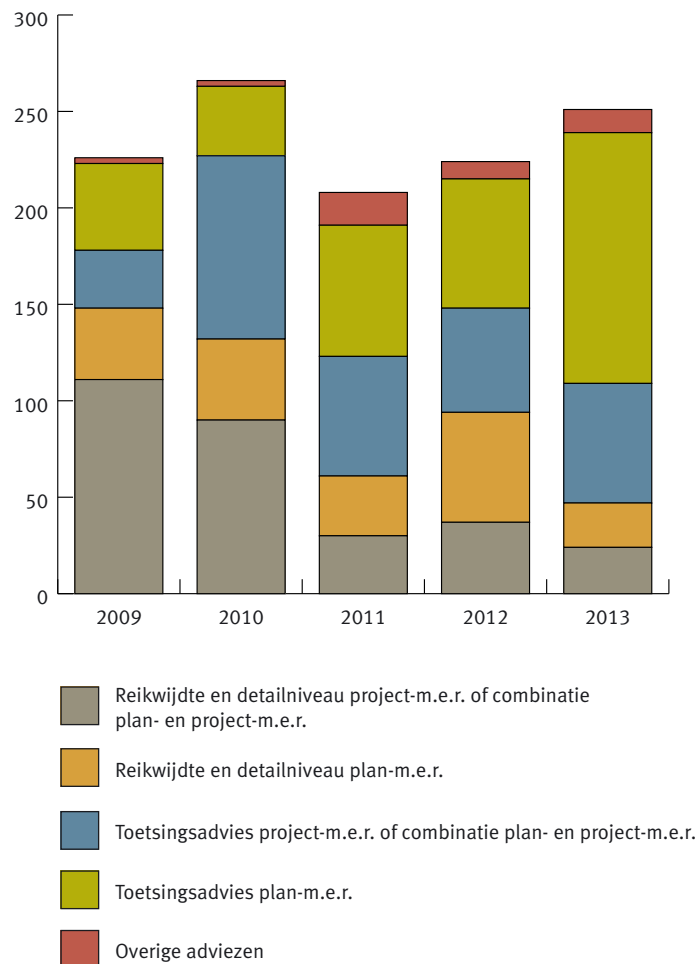
Het aantal adviezen steeg met 27 ten opzichte van 2012. Het aantal toetsingsadviezen verdubbelde zelfs, omdat veel gemeenten bestemmingsplannen per 1 juli 2013 geactualiseerd en gedigitaliseerd moesten hebben.

Hiermee is veelal tot het laatste moment gewacht, waardoor 2013 hierin een piek laat zien. Zoals verwacht, zette de dalende trend in advisering over reikwijdte & detailniveau (R&D) in 2013 door. Vergeleken met 2012 halveerde dit type adviezen, met als oorzaak de verhoging van het tarief voor vrijwillig advies van de Commissie per 1 juli 2012.

Vrijwillig versus verplicht

Vanwege diezelfde tariefverhoging lag het aantal vrijwillige adviezen ongeveer 40% lager dan in 2012. Doordat het aantal verplichte adviezen in 2013 sterk toenam, daalde het totale aandeel van vrijwillig advies in 2013 zelfs tot 25%.

Aantal en type uitgebrachte adviezen 2009-2013

[meer op volgende pagina](#)

Kijk ook bij:
[Uitgebrachte adviezen in 2013](#)

[Kenniscentrum](#)

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

[Adviezen in 2013](#)

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte
advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Adviezen in 2013

Wie vraagt advies?

De verdeling van adviezen aan gemeenten, provincie, Rijk en waterschap is de afgelopen jaren vrijwel constant:

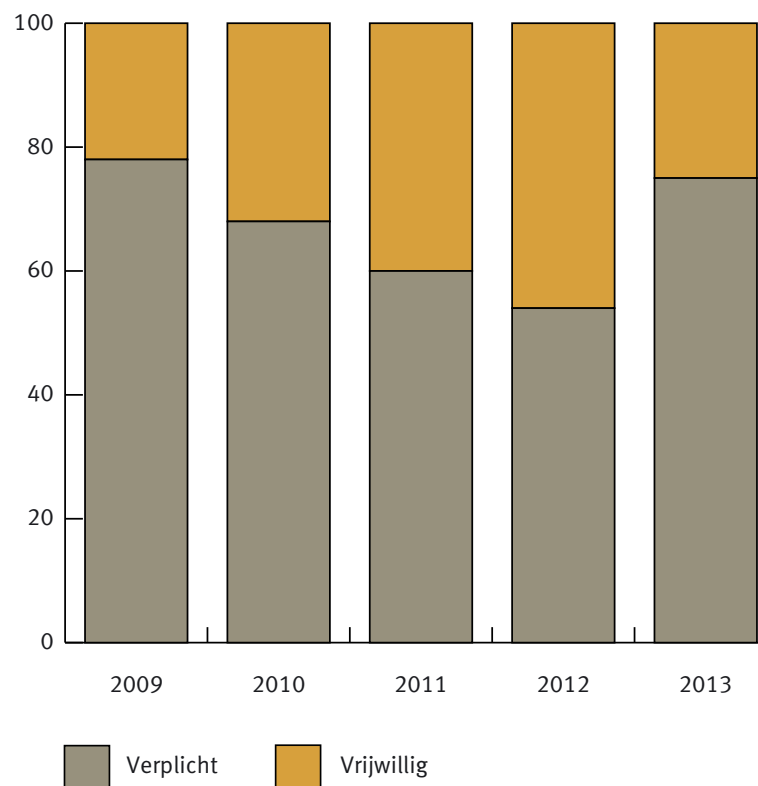
- 65% is gericht aan gemeenten (64% in 2012);
- 21% aan provincies (21% in 2012);
- 12% aan het Rijk (14% in 2012);
- 2% aan het waterschap (4% in 2012).

Zienswijzen

De Commissie nam bij 127 adviestrajecten de zienswijzen mee (53%): bij 97 toetsingen (51%) en 30 adviezen in de voorfase (64%). De dalende trend sinds 1 juli 2010, toen het meenemen van zienswijzen door de Commissie vrijwillig werd, zet hiermee door. In 2012 zijn nog in 62% van de projecten zienswijzen bij de advisering betrokken, in 2011 was dat 73%.

Een spijtige ontwikkeling, want met specifieke informatie uit zienswijzen neemt de kwaliteit van advisering door de Commissie toe.

Verplichte versus vrijwillige inschakeling 2009-2013

[meer op volgende pagina](#)

Kijk ook bij:
[Uitgebrachte adviezen in 2013](#)

[Kenniscentrum](#)

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

[Adviezen in 2013](#)

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte
advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Kwaliteit

Reikwijdte en detailniveau

De notitie reikwijdte & detailniveau is voor de Commissie uitgangspunt voor het te geven advies R&D. Bij 91% van haar adviezen bracht de Commissie nieuwe elementen in ten opzichte van de R&D-notitie. Vaak betrof het nieuwe alternatieven of varianten (58%), onderbouwing van het voornemen (51%), informatie

over natuurwaarden (42%) en de omgang met 'gezondheid' (23%). Slechts in 6% van de gevallen nam het bevoegd gezag het R&D-advies niet volledig over. Het ging dan vooral om uit te werken alternatieven en varianten.

Milieueffectrapport

In 2013 toetste de Commissie 192 milieueffectrapporten. Voor wa-

tergerelateerde projecten waren deze net als voorgaande jaren kwalitatief goed.

Tekortkomingen

In 63% van de 116 rapporten (exclusief bestemmingsplannen buitengebied) zijn belangrijke tekortkomingen geconstateerd. Dit percentage is in lijn met voorgaande jaren. Tussen 2008 en

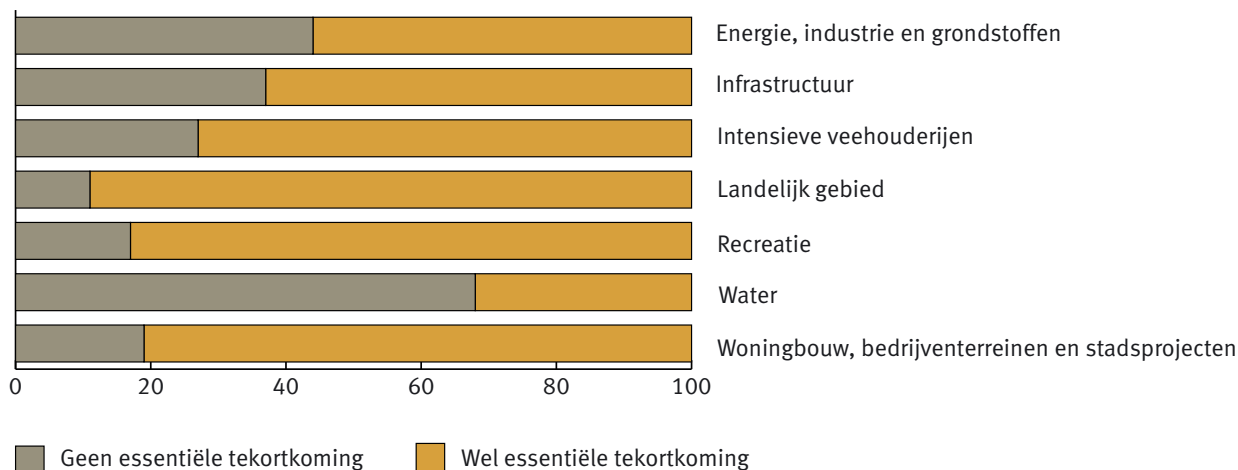
2012 schommelde het tussen de 50 en 66%.

In 2013 ging het meestal om ontbrekende informatie over:

- natuur (70%);
- ontbrekende alternatieven en varianten (42%);
- onderbouwing en geluidseffecten (beide 20%).

[meer op volgende pagina](#)

Kwaliteit MER 2013

Kijk ook bij:
[Uitgebrachte adviezen in 2013](#) ►

Kenniscentrum ►

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte
advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Milieu-informatie in MER

Natuur

Nog steeds onderschatten velen de gevolgen voor Natura 2000. Een goede beoordeling opstellen blijkt nog steeds lastig.

Veehouderijen

Bij intensieve veehouderijen ontbreekt vooral informatie over de effecten op natuur van verzurende en vermestende stoffen. In bestemmingsplannen voor woningbouw, bedrijventerreinen en stadsprojecten ontbreken behalve informatie over natuur vaak de onderbouwing van alternatieven en varianten, en de effecten op de leefomgeving.

Aanvulling op het MER

Als er belangrijke milieu-informatie ontbreekt kan de Commissie, om genoemde tekortkomingen te verhelpen, via een aanvul-

ling op het milieueffectrapport extra informatie toetsen. De Commissie krijgt minder verzoeken om deze aanvulling te beoordelen. In 2013 gebeurde dit in 41% van de gevallen. In 2010 was dit nog 90%. Mogelijk speelt het tarief van 3.500 euro voor dit vrijwillig advies hierbij een rol.

Plan-m.e.r.

Vooral bij plan-m.e.r. voor bestemmingsplannen buitengebied blijft beoordeling van aanvullingen achterwege. Rekenen we bestemmingsplannen buitengebied niet mee, dan vraagt het bevoegd gezag de Commissie in 62% van de gevallen een aanvulling op het MER te toetsen. Soms kiezen initiatiefnemers ervoor meer tijd voor een plan of project te nemen en geven ze aan dat aanvulling later volgt. In meer dan de helft van de gevallen kon de Commissie

na toetsing van de aanvulling concluderen dat het milieueffectrapport de vereiste milieu-informatie bevatte. In ongeveer 40% van de aangevulde rapporten bleef die informatie toch onvoldoende of onvolledig.

Buitengebied

Met het oog op de piek in 2013 en de zwaarwegende problematiek van stikstofdepositie zijn de resultaten van bestemmingsplannen buitengebied apart geanalyseerd. Bestemmingsplannen leggen beleid vast voor het hele grondgebied van gemeenten buiten de bebouwde kom en de agrarische sector. De Commissie toetste 76 milieueffectrapporten van bestemmingsplannen die vaak jarenlang niet waren geactualiseerd.

Ontbrekende informatie

In 89% van de rapporten was sprake van één of meer tekortkomingen. Het ging meestal om ontbrekende informatie over:

- effecten op natuur (79%);
- ontbrekende alternatieven en varianten (50%);
- onderbouwing (28%);
- effecten op het landschap (20%).

Tekortkomingen op het onderwerp natuur zijn te wijten aan ontbrekende of onjuiste informatie over de effecten van verzurende en vermestende stoffen, afkomstig van de agrarische sector. Meer dan in voorgaande jaren ontbrak informatie over landschap. Deze informatie is van belang bij het maken van keuzes over de inrichting van het buitengebied.

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen in 2013 ►

Kenniscentrum ►

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Doorwerking m.e.r.

Uit recente evaluaties door de universiteiten van Utrecht en Groningen en door Bureau Berenschot komen de volgende conclusies over de meerwaarde van milieueffectrapportage en advisering door de Commissie naar voren:

- M.e.r. draagt duidelijk bij aan een groter milieubewustzijn van initiatiefnemers en bevoegd gezag en resulteert in meer milieuvriendelijke besluiten.
- De wettelijke plicht van m.e.r. is een belangrijke verklaring voor de effectiviteit van m.e.r.
- De kwaliteit van milieueffectrapporten is van groot belang voor de doorwerking van m.e.r. De Commissie heeft een substantiële rol als onafhankelijk bewaker van die kwaliteit.

- Bij ruim 60% van de besluiten hebben m.e.r. en het advies van de Commissie duidelijke meerwaarde. Bij nog eens 20% is sprake van enige doorwerking. Die kent verschillende vormen, zoals betere onderbouwing van een besluit of milieuvriendelijke aanpassing van een voornemen.

Juridisch

M.e.r. en het advies van de Commissie spelen ook regelmatig een rol in juridische procedures. De Raad van State weegt de onafhankelijke toets van de Commissie zwaar mee in haar oordeel. Doorwerking vindt tot slot plaats in het actief uitdragen van onze kennis en ervaring. Met een nieuwsbrief, themabijeenkomsten en publicaties willen we de kwaliteit van milieueffectrapporten verbeteren en bevoegd gezag en initiatiefnemers een helpende hand bieden.

 Kijk ook bij:
Commissie in verandering ►

Kenniscentrum ►

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte
advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

“De adviezen van de Commissie hebben in zo’n 80 procent van de gevallen een positieve doorwerking: een kostbaar goed. De Europese Unie lijkt hier beter van doordrongen dan de Nederlandse wetgever”

Niek Ketting, voorzitter van de Commissie m.e.r. (tot en met 2013)

Kennis en praktijkervaring van de Commissie nog beter ontsloten

Procesgerichte advisering

Met flexibele inzet kan de Commissie beter aansluiten op het keuzeproces van initiatiefnemers en bevoegd gezag.

 Kijk ook bij:
Commissie in verandering ►

Kenniscentrum ►

 Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte
advisering

Toekomstvisie

 Wat doet de Commissie?

 Water en m.e.r.

 Wetgeving en m.e.r.

 Energie en m.e.r.

 M.e.r. Internationaal

Uitnodigingsplanologie

Met de komst van de *Omgevingswet* zal de overgang van toelatings- naar uitnodigingsplanologie de komende jaren veel aandacht vragen van de m.e.r.-praktijk en onze advisering. De combinatie van flexibiliteit in planvorming en zorgvuldige effectbeschrijving in m.e.r., zonder toenemende onderzoekslast, vereist creativiteit. Wij zoeken actief de dialoog op om hieraan samen met betrokken partijen invulling te geven. In onze advisering en kennisproducten leggen we de komende tijd de volgende accenten.

Vuistregels en onzekerheden

Meer gebruikmaken van vuistregels kan helpen om het milieueffectrapport compact en over-

zichtelijk te houden. Duidelijkheid over welke vuistregels op strategisch en projectniveau bruikbaar zijn, is hiervoor nodig. Met onze deskundigen en de m.e.r.-praktijk willen we in 2014 hierin concrete stappen vooruit zetten. Goed omgaan met onzekerheden in effectbepaling, is onontgonnen terrein. Zeer incidenteel krijgt dit aandacht in een milieueffectrapport. Dat moet structureel worden, zeker in het licht van de verschuiving richting uitnodigingsplanologie.

Gezondheid

In het publieke debat neemt de aandacht voor gezondheidseffecten toe. M.e.r. moet en kan de informatie leveren om gezondheid volwaardig mee te wegen in de besluitvorming. In onze adviezen

over reikwijdte en detailniveau wijzen we, waar relevant, al expliciet op het belang van gezondheid. Bij de ontwikkeling en beoordeling van alternatieven gaan we gezondheidsaspecten nu ook zwaarder wegen.

Duurzame ontwikkeling

Duurzame groei komt centraal te staan: minder belasting van het milieu, minder afhankelijkheid van fossiele energie en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Wij zullen daarom in onze advisering meer aandacht vragen voor thema's als klimaat, energietransitie en gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Milieueffectrapportage moet als integraal instrument meer dan tot nu toe verbinding maken met

sociaal-economische effectbepalingen. Door de informatie in milieueffectrapporten en de maatschappelijke kosten-batenanalyse beter op elkaar aan te laten sluiten, willen we beide instrumenten versterken. Hiermee leggen we ook de basis voor een praktijk die duurzaam georiënteerde besluitvorming ondersteunt.

Advies op maat

Op basis van de positieve evaluatie van de pilots *Procesgericht adviseren* gaan we de komende jaren structureel adviestrajecten op maat bieden aan bevoegd gezag en initiatiefnemers.

Wat doet de Commissie?

Voorwoord

Adviezen in 2013

Kwaliteit

Doorwerking m.e.r.

Procesgerichte advisering

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Hedwigepolder

Nederland en Vlaanderen werken samen aan natuurherstel in het Schelde-estuarium. Een van de projecten is herinrichting van de Hedwigepolder in Nederland en de Prosperpolder in Vlaanderen. Door verplaatsing van de dijk zijn de polders straks onderdeel van

de Schelde-monding en ontstaat nieuwe estuariene natuur.

In Vlaanderen is in 2007 een besluit over de Prosperpolder genomen en zijn de graafwerkzaamheden gestart. In Nederland trad vertraging op. In Zeeland roept het 'teruggeven van landbouw-

grond aan het water' veel weerstand op. Daarom is nog enkele keren opnieuw onderzocht of er alternatieve oplossingen zijn. Uiteindelijk is toch het besluit gevallen om de m.e.r.-procedure voort te zetten. Uit het milieueffectrapport blijkt dat het voorspellen van toekomstige ontwikkelingen in een estuarium lastig is. De natuur kenmerkt zich door dynamiek. De geulen, slikken, schorren en platen staan onder invloed van getijdestroming. Gebieden slibben op en bij hoogwater en storm eroderen ze weer.

Advies

Een tegenstander van de ontpoldering toonde een rapport met afwijkende voorspellingen over de snelheid waarmee het ontpolderde gebied zou opslibben. Te snelle opslibbing zou volgens die

voorspellingen afbreuk doen aan de natuurwaarde van het gebied. Het rapport was als zienswijze op het milieueffectrapport gepubliceerd. Als onafhankelijke instantie heeft de Commissie in haar advies uitspraak gedaan over het MER en over de opvattingen van tegenstanders. De Commissie vond dat het milieueffectrapport terecht concludeert dat de heringerichte polder in elk stadium van zijn ontwikkeling natuurwinst betekent voor het estuarium van de Westerschelde. Het gebied zal in de loop der jaren inderdaad opslibben, en sneller dan de modellen in het MER aangeven. Maar omdat opgeslibd gebied ook een bijdrage levert aan het beoogde natuurherstel, onderschreef de Commissie de positieve conclusie voor natuur in het MER.

Kijk ook bij Internationaal:
Uitbreiding haven Colombia

Kenniscentrum

 Water en m.e.r.

Hedwigepolder

Marker Wadden

Deltaprogramma

Klimaat

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Marker Wadden in de kijker

De ecologische kwaliteit van het Markermeer is slecht. Het project Marker Wadden van Vereniging Natuurmonumenten moet de situatie de komende 30 à 40 jaar verbeteren door invang van slib en een gefaseerde aanleg van natuureilanden. Het bestemmingsplan van de gemeente Lelystad moet de eerste fase van de ontwikkeling mogelijk maken. In haar [advies](#) over reikwijdte en detailniveau van het milieufectrapport richtte de Commissie zich op verzoek van de gemeente Lelystad alleen op de hoofdonderwerpen voor het MER: slib en natuurontwikkeling. Toetsing van het MER gebeurde zoals gebruikelijk integraal.

Goede onderbouwing

De Commissie was enthousiast over de aanpak van het MER. Omdat vaststelling van de uitvoe-

ringswijze in overleg met marktpartijen zal gebeuren en tussentijdse bijstelling mogelijk nodig is, beschrijft Natuurmonumenten een bandbreedte van uitvoeringsmogelijkheden met bijbehorende effecten. De conclusie dat het project kan leiden tot een aanzienlij-

ke verbetering van de ecologische kwaliteit van het Markermeer is hiermee goed onderbouwd. Gezien de lange looptijd van het project, de bepalende rol van marktpartijen en de onzekerheden, onderschreef de Commissie de noodzaak van monitoring. Zij ad-

viseerde de ontwikkeling van een toetsingskader voor bijsturing. Ook raadt zij aan de relatie te leggen met de 'ecologische overwaarde' die nodig is om economische ontwikkeling in het gebied Amsterdam-Almere-Markermeer mogelijk te maken.

Kijk ook bij Internationaal:
Uitbreiding haven Colombia

Kenniscentrum

 Water en m.e.r.

Hedwigepolder

Marker Wadden

Deltaprogramma

Klimaat

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma brengt oplossingen in beeld die het hoofd bieden aan de gevolgen van klimaatverandering en sociaal-economische ontwikkelingen tot 2050 (met een doorkijk naar 2100). In 2015 valt het besluit over vijf richtinggevend en onderling samenhangende deltabeslissingen:

- waterveiligheid;
- zoetwaterstrategie;
- ruimtelijke adaptatie;
- Rijn-Maasdelta;
- peilbeheer IJsselmeergebied.

Hier wordt in fasen naar toege- werkt, met onder meer de jaarlijkse presentatie van het Deltaprogramma op Prinsjesdag. De Commissie

is door de Deltacommissaris gevraagd om regelmatig mee te denken over dit niet-alledaagse proces. Zodat het milieu – naast veel andere belangen – een gepaste rol krijgt in de besluitvorming.

Advies R&D

In 2013 bracht de Commissie advies uit over reikwijdte en de-

tailniveau voor het milieuonderzoek, met als belangrijkste tips:

- Onderbouw keuzes, vooral voor de Deltabeslissing waterveiligheid. Hiervoor geldt namelijk een nieuwe normering.
- Beschrijf strategische keuzes en concrete maatregelen per Deltabeslissing.
- Ontwikkel een eenduidig referentiescenario, waarin het huidige beleid tot bijvoorbeeld 2050 doorloopt.
- Beschrijf milieugevolgen van gemaakte keuzes en alternatieven, inclusief een Passende beoordeling waarin de risico's voor Natura 2000-gebieden zijn opgenomen. Zet deze gevolgen af tegen de gevolgen voor de referentiesituatie.

De Deltacommissaris gaf in zijn reactie aan dat het advies sterk zal doorwerken in de vervolgstappen.

Kijk ook bij:
Monitoring klimaateffecten ►

Kenniscentrum ►

 Water en m.e.r.

Hedwigepolder

Marker Wadden

Deltaprogramma

Klimaat

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Monitoring klimateffecten

Volgens planologen en schrijvers van milieueffectrapporten krijgt het thema klimaatverandering nog onvoldoende aandacht binnen milieueffectrapportage. Vooral de langere termijn en onzekerheden over de omvang van klimateffecten maken het lastig om deze effecten mee te wegen. Milieueffectrapportage hanteert een planhorizon van 10, soms 20 jaar, terwijl klimaatscenario's een vooruitblik van 50 tot 100 jaar vereisen.

Europese richtlijnen

Toch geldt milieueffectrapportage als hét instrument om klimateffecten en de maatregelen daartegen goed in beeld te brengen. Dat is ook terug te zien in de nieuwe Europese m.e.r.-richtlijn, die momenteel in ontwikkeling is. Die zal meer aandacht vragen voor klimaatverandering.

Door Universiteit Wageningen is onderzoek gedaan naar klimaatverandering in milieueffectrapportage voor structuurvisies. Daaruit blijkt dat er wel vaak aandacht is voor klimaatverandering, maar dat diepgang ontbreekt. De focus op klimaat in planvorming en m.e.r. lijkt toe te nemen, nu er steeds meer praktische voorbeelden en

instrumenten beschikbaar komen. In 2013 organiseerde de Commissie een themabijeenkomst over klimaat en milieueffectrapportage. Tijdens deze middag zijn suggesties en tips verzameld om klimaat in m.e.r. te verankeren, zoals:

- Gebruik m.e.r. bij planontwikkeling en niet als toets achteraf.

- Beschrijf klimaatkwetsbaarheden en klimateffecten:
 - doe de Klimaat-stresstest op lokaal niveau. Deze test is in ontwikkeling in het kader van het Deltaprogramma;
 - gebruik kwetsbaarheidskaarten;
 - doe een gevoeligheidsanalyse bij de effectbeschrijving over bodem en water;
 - formuleer adaptatiemaatregelen.
- Omgaan met onzekerheden:
 - koppel onzekerheid aan gebiedsdoelen en *no-regret*-maatregelen;
 - monitor regelmatig en formuleer maatregelen om achter de hand te houden.

In 2014 volgt verdere uitwerking van deze suggesties en tips in een praktische handreiking. Zie ook de factsheet Klimaat en m.e.r.

Kijk ook bij:
Deltaprogramma

Kenniscentrum

 Water en m.e.r.

Hedwigepolder

Marker Wadden

Deltaprogramma

Klimaat

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

De komende jaren stellen Rijk, provincies en waterschappen nieuwe waterplannen op voor het beleid tot 2021. Aan de basis van deze plannen liggen de deltabeslissingen en gebiedsprocessen. Deze leiden via

een zorgvuldige belangenafweging tot breed gedragen keuzes voor het waterbeleid. Deze keuzes kunnen vervolgens weer bepalend zijn voor projecten en plannen met invloed op de (grond)waterhuishouding of

waterkwaliteit. De normen voor waterkwaliteit volgen uit de *Europese Kaderrichtlijn Water*. Dat Nederland nog lang niet overal aan deze normen voldoet, betekent dat er een forse opgave ligt. Dit geldt vooral

voor Natura 2000-gebieden, die sterk afhankelijk zijn van de watercondities.

Hulp bij keuzes

De m.e.r.-procedure kan een belangrijke rol spelen bij het maken van keuzes in het waterbeleid. Voor het nieuwe Nationale Waterplan en enkele regionale waterplannen wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. Waterbeleid zal een steeds grotere rol spelen in m.e.r.-procedures voor plannen en projecten. Een milieueffectrapport moet inzicht geven in de negatieve effecten op de waterhuishouding én in de mogelijkheden om bij te dragen aan verbetering daarvan. De Commissie zal via haar advisering zorg dragen voor optimale inzet van het m.e.r.-instrument voor deze doelen.

Water en m.e.r.

Hedwigepolder

Marker Wadden

Deltaprogramma

Klimaat

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Omgevingswet Elverding-proof?

De *Omgevingswet* moet een integraal kader bieden voor de nu nog sectoraal georganiseerde omgevingsregelgeving. In 2013 werd voor het eerst concreet wat deze wet voor m.e.r. zal betekenen, door publicatie van de zogenoemde toetsversie. Verschil-

lende organisaties, waaronder de Commissie, werd gevraagd hierop te reageren. Alle reacties zijn verwerkt in een nieuwe versie van het wetsvoorstel. Deze versie is najaar 2013 voor advies verstuurd aan de Raad van State. De Commissie ondersteunt de

wens om tot meer integrale besluitvorming te komen. Dit sluit heel goed aan bij de m.e.r.-systematiek. Ook de integratie van m.e.r. in plan- en besluitvormingsprocedures is positief, mits het instrument tijdig wordt ingezet, zodat er nog keuzeruimte is voor alternatieven. Het mag niet zo zijn dat procedurele integratie leidt tot inhoudelijke beperkingen voor m.e.r.

Groter draagvlak

Daarnaast deed de Commissie verbeter suggesties voor het wetsvoorstel. Het gaat er dan vooral om de wet meer in lijn te brengen met de Elverding-aanpak. Die benadrukt het belang om in de voorbereidingsfase van besluitvorming te investeren: vroegtijdige probleemanalyse, brede verkenning van oplossingsvarianten en milieueffectbeoordeling

met vroegtijdige publieksparticipatie leiden tot besluitvorming met groter draagvlak en tot aanzienlijke tijd- en geldwinst. De Commissie is kritisch over afschaffing van de uitgebreide project-m.e.r.-procedure, want daarmee vervallen inhoudelijke en procedurele waarborgen, zoals alternatievenonderzoek en toetsing door de Commissie van projecten waarvoor belangrijke keuzes rond milieu nodig zijn. Maar ook de indeling van de wet is voor verbetering vatbaar, zodat initiatiefnemers tijdig aan de m.e.r.-procedure denken. Naar verwachting gaat het wetsvoorstel rond de zomer van 2014 naar de Tweede Kamer. Het duurt daarna nog enkele jaren voordat de m.e.r.-praktijk echt met de wet te maken krijgt.

Kijk ook bij:
Wetgeving en m.e.r.
Internationaal

Kenniscentrum

 Wetgeving en m.e.r.

Omgevingswet

Europese wetgeving

PAS

Natuurbeschermingswet

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

De Europese Commissie wil de kwaliteit van m.e.r. verbeteren, procedures stroomlijnen en samenhang met overige EU-wetgeving versterken

Europa neemt milieueffectrapportage serieus

Strakker jasje voor m.e.r.

Eind 2012 publiceerde de Europese Commissie een voorstel tot wijziging van de *M.e.r.-richtlijn*. Dit voorstel leidde in 2013 tot veel discussie in Brussel. Waar de Raad van ministers het voorstel wilde afzwakken, wilde het Europees Parlement juist zwaarder op m.e.r. inzetten.

De M.e.r.-richtlijn bestaat al meer dan 25 jaar en is in die tijd amper gewijzigd. Op basis van ervaringen in de praktijk is aanpassing inmiddels wel nodig. Zo blijkt uitwerking van de richtlijn per lidstaat nogal te verschillen. De Europese Commissie wil met haar voorstel de kwaliteit van m.e.r. verbeteren, procedurestappen stroomlijnen en de samenhang met overige EU-wetgeving ver-

sterken. Zo wordt de scope van m.e.r. uitgebreid met nieuwe milieuaspecten als klimaatverandering en biodiversiteit. Bovendien moet m.e.r. worden afgestemd of zelfs geïntegreerd in andere milieutoetsen, zoals de Passende beoordeling. En de eisen aan een m.e.r.-beoordeling behoeven nadere specificatie om tot meer uniformiteit te komen.

Focus op kwaliteit

Omdat de kwaliteit van m.e.r. nogal eens te wensen overlaat, krijgt dit onderwerp veel aandacht in het voorstel van de Europese Commissie. Alternatievenonderzoek is straks een verplicht onderdeel van m.e.r. Daarnaast vereist de kwaliteit van elk MER

waarborging door erkende deskundigen of een comité van nationale deskundigen, zoals de Commissie m.e.r. Tot slot verplicht het voorstel om monitoringmaatregelen uit het MER op te nemen in de vergunning.

Eind 2013 hebben de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad van ministers een gezamenlijk eindvoorstel geschreven. Naar verwachting zal het resultaat in het voorjaar van 2014 openbaar zijn. Het duurt dan nog drie jaar voordat de Nederlandse regelgeving hierop moet zijn aangepast.

Kijk ook bij:
Wetgeving en m.e.r.
Internationaal

Kenniscentrum

 Wetgeving en m.e.r.

Omgevingswet

Europese wetgeving

PAS

Natuurbeschermingswet

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Programmatische aanpak stikstofdepositie

De stikstofdepositie op de meeste Nederlandse Natura 2000-gebieden is (veel) te hoog. Nieuwe activiteiten die een toename hiervan veroorzaken zijn daarvoor niet mogelijk. Met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wil het Rijk economische ontwikkelingsruimte creëren en tegelijkertijd de biodiversiteit in Natura 2000-gebieden op termijn verbeteren. De staatssecretarissen van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu willen de PAS vaststellen. In het milieueffectrapport moeten, voorafgaand aan het besluit over de PAS, de onderzochte effecten aan de orde komen. De Commissie is gevraagd advies te geven over de gewenste inhoud van het MER voor reikwijdte en detailniveau.

Aandachtspunten voor het MER

- Onderbouw nut en noodzaak.

- Laat zien hoe de gewenste doelen bereikbaar zijn.
- Kijk naar alternatieven met meer (gebiedsgerichte) maatregelen, waarmee de gewenste doelen mogelijk sneller te realiseren zijn. Zoals verplaatsing van veehouderijen of vervanging van oude stallen door emissiearme stallen.
- Kijk niet alleen naar de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, maar ook naar overige milieueffecten, zoals gevolgen voor andere natuurgebieden, gezondheid, landschap en energie.

Momenteel werkt het ministerie van Economische Zaken aan het milieueffectrapport. Naar verwachting kan de Commissie in 2014 in haar advies aangeven of het rapport voldoende en de juiste milieu-informatie bevat.

Kijk ook bij: Natura 2000 ►

Kenniscentrum ►

Wetgeving en m.e.r.

Omgevingswet

Europese wetgeving

PAS

Natuurbeschermingswet

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Natura 2000

In april 2013 trad een wijziging van artikel 19kd van de *Natuurbeschermingswet 1998* in werking. Daarmee ontstond veel onduidelijkheid voor de m.e.r.-praktijk. In het bijzonder over de vaststelling van bestemmingsplannen met gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Want deze wetswijziging was voor meerderlei uitleg vatbaar. De Commissie vroeg aan de betrokken bewindspersonen om nadere interpretatie van het artikel.

Toelichting ministerie

Staatssecretaris Dijksema van Economische Zaken heeft de vragen op verzoek van de Commissie in een brief beantwoord. Zij gaf aan dat:

- er inhoudelijk niets verandert ten opzichte van de situatie zonder gewijzigd artikel 19kd, maar dat met de wetswijziging plansaldering formeel is geregeld;
- de plantoets in lijn met de vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet worden uitgevoerd.

Met deze werkbare uitleg kan de m.e.r.-praktijk weer vooruit. De Commissie volgt in haar advies de uitleg van de staatssecretaris. Dit betekent dat zij voor de effectbeoordeling van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden de feitelijke – legale – situatie beschouwt als referentiesituatie.

Kijk ook bij:
Programmatische aanpak
stikstofdepositie

Kenniscentrum

Wetgeving en m.e.r.

Omgevingswet

Europese wetgeving

PAS

Natuurbeschermingswet

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

De gewijzigde M.e.r.-richtlijn is van groot belang voor de rol van m.e.r. in de nieuwe Omgevingswet

Voor milieueffectrapportage wordt 2014 een belangrijk jaar: bepalend voor de wijze waarop m.e.r. verankering krijgt in de Nederlandse wetgeving.

Europa

In het eerste kwartaal van 2014 hebben de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad van ministers onderhandeld over een gezamenlijk tekstvoorstel ter wijziging van de M.e.r.-richtlijn. Nu het erop lijkt dat dit gelukt is, kan de vernieuwde M.e.r.-richtlijn nog voor de zomer een feit zijn. De lidstaten krijgen dan drie jaar de tijd om hun wetgeving hierop aan te passen. De vernieuwde M.e.r.-richtlijn is vervolgens van groot belang voor de rol van m.e.r. in de nieuwe *Omgevingswet*. Het wetsvoorstel hiervoor gaat naar verwachting dit voorjaar naar de Tweede

Kamer. Daarin is vooralsnog uitgegaan van de bestaande richtlijn. Het is de vraag of de voorgestelde versoepelingen van de huidige m.e.r.-regelgeving in de Omgevingswet houdbaar zijn in het licht van de vernieuwde M.e.r.-richtlijn. Het gaat dan met name om de vraag of een advies over reikwijdte en detailniveau en een kwaliteitscontrole van het MER verplicht moeten zijn. Dit jaar zal dus blijken of de Europese regelgeving tot nationale aanpassingen leidt.

Omgevingswet

Intussen werkt het ministerie al hard aan de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet. Ook het *Besluit m.e.r.*, met de bekende C- en D-lijsten uit de bijlage, gaat hierin mee. Hoe dat eruit komt te zien, is op dit moment nog onbekend.

Specifiek voor de Commissie is tot slot de nieuwe tariefstelling van belang. Het bevoegd gezag moet zelf gaan betalen voor adviezen van de Commissie. De Tweede Kamer ging op 4 februari 2014 akkoord met het wetsvoorstel dat kostendekkende tariefstelling mogelijk moet maken. Het wetsvoorstel is nu in behandeling bij de Eerste Kamer.

De m.e.r.-regelgeving is kortom sterk in beweging. Welke kant het opgaat, zullen we volgend jaar weten.

Wetgeving en m.e.r.

Omgevingswet

Europese wetgeving

PAS

Natuurbeschermingswet

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Schaliegaswinning in Nederland

Al in 2009 kreeg de Britse gas- en oliemaatschappij Cuadrilla vergunning voor het opsporen van schaliegas in Noord-Brabant en de Noordoostpolder en wilde het bedrijf een proefboring doen in Boxtel. Door de groeiende weerstand tegen schaliegaswinning besloot de minister van Economische Zaken alle proefboringen op te schorten, eerst onderzoek te doen en een onafhankelijk oordeel over het rapport te vragen aan de Commissie.

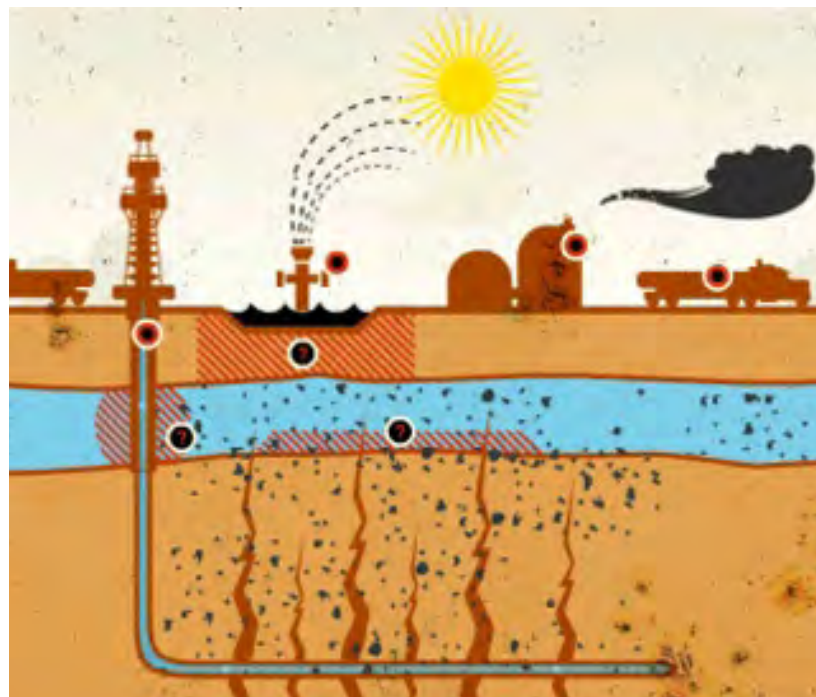
Veiligheid

De Commissie vond dat het rapport een redelijk overzicht geeft van de risico's. Maar omdat het rapport niet echt ingaat op de gevolgen voor leefomgeving, landschap en natuur, is nog niet zeker dat schaliegaswinning veilig is. Voor de winning zijn waar-

schijnlijk veel boringen nodig, waardoor er veel en langdurige hinder ontstaat. Die informatie ontbreekt in het rapport. Daarnaast is er geen aandacht voor nut en noodzaak van schaliegaswinning, terwijl dat juist een belangrijk punt is in het maatschappelijk debat. De Commissie adviseerde de minister in een structuurvisie en milieueffectrapport in te gaan op deze punten en daarnaast het participatieproces breed in te zetten, zodat er een goede maatschappelijke discussie van de grond komt.

Locatiebepaling

De minister nam het advies over en liet weten een structuurvisie en milieueffectrapport op te zullen stellen, voordat hij een besluit neemt over proefboringen naar schaliegas. Onderzocht

wordt nu welke locaties het meest geschikt zijn voor een kansrijke winning én minimale gevolgen voor natuur, mens en milieu. Tijdens voorbereiding, uitvoering, en na afronding

van structuurvisie en MER is er ruimte voor inspraak en overleg. De Commissie zal hierbij betrokken zijn.

Kijk ook bij Internationaal: Georgische stuwdam

Kenniscentrum

Energie en m.e.r.

Schaliegas

Windenergie

Gaswinning Waddenzee

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Locatiebepaling turbines is maatwerk

De windenergiepuzzel

Rijk, provincies en gemeenten kiezen verschillende strategieën om windenergie te sturen. Het globaal aanwijzen van gebieden of het juist gedetailleerd voorschrijven van opstellingsplaatsen van windturbines zijn daar voorbeelden van. Reden waarom milieueffectrapporten over windenergie er verschillend uitzien. Antwoord geven op vragen als waar, hoe en hoeveel, blijkt hierbij een ingewikkelde puzzel.

Effectbepaling

In haar adviserende rol richt de Commissie zich op een optimale en zorgvuldige effectbepaling binnen het planproces dat het bevoegd gezag voor ogen heeft. Soms is het bevoegd gezag zelf aan zet om in het MER concrete alternatieven te beschrijven, bijvoorbeeld met een landschappelijk masterplan of door het vrij-

waren van gebieden. Dan weer ligt de concretisering bij anderen, met veel vrijheid van handelen voor private partijen. In beide gevallen zullen de hoeken van het speelveld zichtbaar gemaakt moeten worden via alternatieven met een maximale hernieuwbare energieopbrengst en alternatieven, gericht op minimalisatie van effecten of leefomgeving, landschap en natuur. Maatwerk is met andere woorden leidraad bij de ontwikkeling van alternatieven. Die op hun beurt essentieel zijn voor het maken van goed onderbouwde en transparante afwegingen over windenergie.

Kijk ook bij Internationaal: Georgische stuwdam ►

Kenniscentrum ►

 Energie en m.e.r.

Schaliegas

.....
Windenergie

.....
Gaswinning Waddenzee ►

Toekomstvisie ►

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Vijf jaar gaswinning Waddenzee

De Commissie adviseert sinds 2007 jaarlijks als Auditcommissie over de monitoring van gaswinning onder de Waddenzee. In 2013 adviseerde zij ook over de resultaten van de evaluatie van het monitoringprogramma 2007-2012. De afgelopen vijf jaar zette de NAM al wijzigingen en nieuwe ontwikkelingen in, maar nu is het moment gekomen om fundamenteel na te denken over dit programma.

Afstemming en samenhang

Na een conceptevaluatie adviseerde de Commissie begin 2013 vooral meer focus, afstemming en samenhang in het programma aan te brengen. De evaluatie die zij najaar 2013 ontving, vond zij nog onvoldoende. Niet voor alle onderwerpen waren meetreeksen met voldoende meetnauwkeurigheid beschikbaar. Ook waren de

metingen onvoldoende op elkaar afgestemd. Uit de evaluatie blijkt bijvoorbeeld dat het programma voor de meeste vogelsoorten in de Waddenzee niet nauwkeurig genoeg is om op korte en lange termijn verbanden te kunnen leggen met de bodemdaling door gaswinning. De Auditcommissie pleit daarom voor een aanpak waarin de vogeltellingen in samenhang worden bekeken met ander onderzoek, zoals naar bodemdieren en metingen van natuuroppervlakte. Dan kan de focus liggen op vogelsoorten die in samenhang met andere onderdelen (wel) voldoende nauwkeurige informatie geven. Net voor de Kerst ontving de Auditcommissie een aangepaste evaluatie met een voorstel voor monitoring. In 2014 zal zij adviseren over de beoogde wijzigingen in het nieuwe monitoringprogramma 2014-2019.

Kijk ook bij Internationaal:
Georgische stuwdam

Kenniscentrum

 Energie en m.e.r.

Schaliegas

Windenergie

Gaswinning Waddenzee

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

M.e.r. is een uitstekend instrument om alternatieven bij energieplannen en -projecten in beeld te brengen

Het thema m.e.r. en energie kent verschillende invalshoeken. Zo is er milieueffectrapportage voor olie- en gaswinning, elektriciteitsproductie, energietransport en -opslag. Denk ook aan buisleidingen en hoogspanningsleidingen.

Hernieuwbare energie

De afgelopen jaren adviseerde de Commissie veel over m.e.r.-projecten voor nieuwe kolen-, gas-, afval- en kernenergiecentrales. Het jaar 2013 liet een verschuiving zien naar hernieuwbare energie, zoals biomassa en windturbinenparken. Rijk, provincies en gemeenten werken aan structuurvisies en bestemmingsplannen om 6000 megawatt windenergie op land mogelijk te maken.

Schaliegas

Ook komen er voor energie belangrijke Rijksstructuurvisies aan, zoals Wind op Zee, schaliegas en STRONG (over bodemenergie en aardgaswinning). De Commissie zet haar expertise in bij advisering over de bijbehorende plan-milieueffectrapportages en levert zo concrete handvatten voor een goede onderbouwing van te maken keuzes.

Alternatieven in beeld

De m.e.r.-procedure is een uitstekend instrument om alternatieven bij energieplannen en -projecten in beeld te brengen. Veel milieueffectrapporten zijn eenzijdig gericht op techniek en veiligheid. Een meer integrale benadering van leefomgeving, hinder en beleving

kan leiden tot andere alternatieven. Goede voorbeelden zijn projecten in de Rotterdamse Haven. Die toonden aan dat er ruimte is om de luchtkwaliteit – ook onder de norm – te verbeteren en onnodige vervuiling tegen te gaan. Energietransitie zal steeds belangrijker worden in m.e.r., net als de mogelijkheden om alternatieven te ontwikkelen die hierin voorzien. De Commissie zal via haar advisering blijven stimuleren dat deze alternatieven op tafel komen en ze toetsen aan doelen voor hernieuwbare energie.

Energie en m.e.r.

Schaliegas

Windenergie ▶

Gaswinning Waddenzee ▶

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Nederlandse partijen die activiteiten willen ontplooiën in ontwikkelingslanden kunnen gebruikmaken van diverse subsidieregelingen van Nederlandse ministeries, zoals het ORIO-programma en het PPP-programma. ORIO geeft subsidie voor de aanleg

van publieke infrastructuur. De PPP-programma's richten zich op publiek-private samenwerking in de water- en voedselzekerheidssector, waarbij samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties een voorwaarde is.

Advies en ondersteuning

De Commissie ondersteunt de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de uitvoeringsinstantie belast met toekenning van de subsidies, bij de screening van projectvoorstellen. De Commissie bekijkt op basis van nationale regelgeving in de betreffende landen of er een m.e.r.-plicht geldt voor het projectvoorstel. Waar relevant verwijst zij door naar sector(milieu)richtlijnen en voorbeeldprojecten. Door de ruime expertise die de Commissie in veel van de betrokken landen heeft opgebouwd kan zij vaak ook adviseren over de capaciteit van de lokale milieautoriteit en andere stakeholders die betrokken zijn bij m.e.r. In 2013 zijn 41 projectvoorstellen op m.e.r.-plicht gescreend. Volgens de nationale regelgeving bleek

circa de helft van de voorstellen m.e.r.-plichtig.

M.e.r.-plicht

Wanneer er sprake is van m.e.r.-plicht, kunnen Nederlandse en lokale partijen gebruikmaken van de helpdesk van de Commissie. Zo kunnen zij meer te weten komen over de lokale m.e.r.-wet- en regelgeving en de gevolgen voor het projectvoorstel. Ook tijdens het m.e.r.-proces kan de Commissie desgewenst een rol spelen, bijvoorbeeld met advies over richtlijnen voor het milieueffectrapport of toetsing daarvan. Zo is de Commissie door de Burundese overheid gevraagd te adviseren over een m.e.r. voor afvalverwerking in Bujumbura, een project dat mede wordt gefinancierd met ORIO-gelden.

 Kijk ook bij:
Procesgerichte advisering ►

Kenniscentrum ►

 M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam ►

Dutch Sustainability Unit ►

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal ►

Uitbreiding haven Colombia ►

Toekomstvisie ►

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

Commissie toetst MER Khudoni-dam

Om voor energievoorziening minder afhankelijk te worden van Rusland, overweegt Georgië de in de jaren tachtig gestarte Khudoni-stuwdam af te bouwen. Deze dam in het stroomgebied van de Enguri-rivier zou een capaciteit krijgen van circa 700 megawatt. Vanwege de complexiteit en

politieke gevoeligheid van het plan heeft de minister van Milieu de Commissie gevraagd het gecombineerde milieu- en sociale effectrapport te toetsen. Een internationale werkgroep bezocht Georgië in april 2013 en concludeerde dat het MER op een aantal punten nog onvolledig is:

- Plannen voor verplaatsing en compensatie van circa 200 huishoudens ontbreken.
- De levensduur van de dam bedraagt niet 90 jaar, zoals het MER vermeldt, maar waarschijnlijk slechts 30 jaar omdat het stuwmeer zich sneller dan verwacht zal vullen met sediment.

- Er is geen maatschappelijke kosten-batenanalyse uitgevoerd; alleen een financiële analyse is beschikbaar.

Advies van de Commissie

De Commissie adviseert verplaatsings- en compensatieplannen volgens de internationaal geldende regels op te stellen. Ook adviseert zij opnieuw onderzoek te doen naar de levensduur van de dam en deze informatie mee te nemen in een nieuw op te stellen maatschappelijke kosten-batenanalyse. Deze en andere bevindingen heeft de Commissie onder veel media-aandacht gepresenteerd. De premier gaf de ministers van Energie en Milieu vervolgens opdracht de aanbevelingen van de Commissie op te volgen. In 2014 verwacht de Commissie het definitieve milieueffectrapport te kunnen toetsen.

Kijk ook bij:
Georgisch journaal over
bezoek Commissie

Kenniscentrum

 M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam

Dutch Sustainability Unit

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal

Uitbreiding haven Colombia

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

Dutch Sustainability Unit

De Dutch Sustainability Unit (DSU) is onderdeel van de Commissie m.e.r. en ondersteunt het ministerie van Buitenlandse Zaken bij het verduurzamen van interventies op het gebied van water en voedselzekerheid. Speciale aandacht krijgen klimaat en gender-gelijkheid. De DSU verstrekke in 2013 25 adviezen, zowel aan ambassades als departementen van het ministerie. De verzoeken varieerden van het doorlichten van meerjarenprogramma's voor ambassades tot advisering over klimaat-, gender- en milieuaspecten in programmavoorstellen van het departement in Den Haag.

Secretariaatsmodel

De DSU is eind 2013 extern geëvalueerd en vrijwel alle opdrachtgevers blijken tevreden met de ontvangen adviezen. Zij vinden dat de kracht van

de DSU, net als die van het m.e.r.-programma, ligt in het gehanteerde secretariaatsmodel. Daarbij houdt een relatief klein secretariaat goed contact met de ambassades en directies van Buitenlandse Zaken. Adviesprojecten zijn daardoor

snel te formuleren en uit te zetten bij externe deskundigen. De Commissie heeft hiertoe een deskundigenbestand opgebouwd dat alle gebieden van duurzame ontwikkeling bestrijkt. In 2014 richt de DSU zich vooral op de praktijk: hoe kunnen

medewerkers van Buitenlandse Zaken en ambassades optimaal worden ondersteund in hun streven programma's zoveel mogelijk te laten bijdragen aan duurzame ontwikkeling, gender-gelijkheid en klimaatbeheersing?

Kijk ook bij:
Deltaprogramma

Kenniscentrum

 M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam

Dutch Sustainability Unit

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal

Uitbreiding haven Colombia

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

M.e.r.-verenigingen Centraal-Afrika

Milieueffectrapportage staat op de agenda in Centraal-Afrika. De afgelopen vijf jaar heeft de Commissie vijf nationale m.e.r.-verenigingen en hun regionale koepelorganisatie SEEAC gecoacht. Deze video neemt u mee naar Kameroen, naar de afsluitende bijeenkomst van dit programma.

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

Kijk ook bij:
Commissie in verandering ►

Kenniscentrum ►

M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen ►

Georgische stuwdam ►

Dutch Sustainability Unit ►

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal ►

Uitbreiding haven Colombia ►

Toekomstvisie ►

“Voor mega-projecten is een milieueffect-rapportage nu al een vereiste. In het ontwerpvoorstel voor nieuwe wetgeving stellen wij voor dat ook de milieueffecten van plannen en beleid in beeld worden gebracht”

Mohammad Bashir Khan,
directeur van de Milieu-
autoriteit in de Pakistaanse
provincie Khyber Pakhtunkhwa

Wet en m.e.r. Internationaal

Een aanzienlijk deel van onze werkzaamheden in het buitenland bestaat uit adviezen over m.e.r.-wet- en regelgeving. Dat kan gaan over aanpassing van huidige regels, herziening van bestaande wetgeving of uitwerking van richtlijnen. Vaak zijn deze activiteiten onderdeel van meerjarige samenwerkingsprogramma's met nationale overheden.

Burundi: scoping in m.e.r.

Sinds 2013 is scoping per ministerieel besluit formeel onderdeel van de Burundese m.e.r.-wetgeving. Het besluit is uitgewerkt in gestandaardiseerde richtlijnen voor milieueffectrapporten. Deze richtlijnen zijn inmiddels gangbaar en betekenen een grote verbetering in efficiëntie van het proces. Het toetsingskader voor de kwaliteit van rapporten is meteen

ook aanzienlijk verbeterd. Dit is een van de veelbelovende resultaten van het programma waarin de Commissie het Burundese ministerie van Milieu ondersteunt bij aanpassing en implementatie van de m.e.r.-procedure. De Commissie helpt ook bij het becommen-tariëren van wetteksten, het inzichtelijk maken van keuzemogelijkheden voor m.e.r.-regelgeving, het faciliteren van workshops, het ontwikkelen van handleidingen, en het coachen van het m.e.r.-team op het ministerie.

Plan-m.e.r. in Pakistan

In Pakistan is de Commissie betrokken bij een vierjarig programma voor het versterken van milieueffectrapportage. Behalve op project-m.e.r. richt het programma zich op de introductie van plan-m.e.r. De Commissie

ondersteunt plan-m.e.r.-pilots en stimuleert bewustwording op hoog politiek niveau. Met resultaat, want het ziet ernaar uit dat plan-m.e.r. een plek krijgt in de wet- en regelgeving. Vooruitstrevende provincies, die in Pakistan een belangrijke rol spelen bij milieumanagement, geven aan dat ze ook na het afronden van het samenwerkingsprogramma, in 2014, willen doorgaan met plan-m.e.r.

Kijk ook bij:
Europese wetgeving

Kenniscentrum

M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam

Dutch Sustainability Unit

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal

Uitbreiding haven Colombia

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

Nieuw kanaal Cartagena?

De mogelijke uitbreiding van de haven van Cartagena is belangrijk voor de Colombiaanse economie. Ervan uitgaande dat het huidige toegangskanaal zijn maximale breedte en diepte heeft bereikt, is een nieuw toegangskanaal ontworpen om de verwachte groei op te vangen. Dit project is omstre- den vanwege mogelijk negatieve milieueffecten, zoals aantasting van mangrovegebieden en koraal- rif, en beperkingen voor vissers.

Toetsing MER

De Commissie m.e.r. is, mede op voordracht van de Nederlandse ambassade, door het Colombi- aanse ministerie van Milieu en duurzame ontwikkeling gevraagd om het MER te toetsen. Tijdens het bezoek aan Colombia was de Com- missie onder de indruk van de betrokkenheid van stakeholders en

de ambitie van de initiatiefnemer om het project op milieuvriendelij- ke en sociaal acceptabele wijze uit te voeren. In het MER heeft zij wel een aantal essentiële tekortkomin- gen gesignaleerd. De belangrijkste:

- De relatie tussen dit project en toekomstig gebruik van de ha- ven is onduidelijk.

- Het MER bevat geen onderbou- wing voor het uitgangspunt dat dit project de beste oplossing zou zijn. Locatiealternatieven zijn bij- voorbeeld niet beschreven.
- De methode noch de locatiekeu- ze voor de geplande verplaat- sing van kooraalgebieden is uitgewerkt.

Met name de feedback over het ontbreken van alternatieven in het MER heeft bijgedragen aan her- nieuwd reflectie binnen de over- heid. Zij heeft daarop besloten de ontwikkeling van het project stil te leggen en te onderzoeken of het huidige toegangskanaal toch kan worden verbreed en verdiept.

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

Kijk ook bij:
Marker Wadden

Kenniscentrum

M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam

Dutch Sustainability Unit

M.e.r. in
Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal

Uitbreiding haven Colombia

Toekomstvisie

Onze ondersteuning van ambassades en directies van het ministerie van Buitenlandse Zaken is eind 2013 als zeer succesvol geëvalueerd

De combinatie van onafhankelijke advisering dan wel toetsing en capaciteitsontwikkeling blijft een van de belangrijkste pijlers van ons werk in 2014. Onder andere in Burundi, Rwanda, Mozambique en Pakistan continueren we programma's die uit deze combinatie bestaan. In Kenia zijn we uitgenodigd een dergelijk programma te ontwikkelen, aansluitend op onze advisering over het milieueffectrapport voor ruimtelijke planning van de Tana-Delta. Ook in Benin, Mali, Bangladesh, Ethiopië en Indonesië zijn we in gesprek over capaciteitsontwikkeling, en hopelijk staat de situatie in Jemen het toe om de draad weer op te pakken. Behalve met overheden, blijven we ook samenwerken met m.e.r.-verenigingen in Afrika. Zowel met de Centraal-Afrikaanse verenigingen waarmee we al

intensief samenwerken, als met die in West- en Oost-Afrika, waar we nieuwe regionale programma's onderzoeken.

Kennis- en leerplatform

Advisering en capaciteitsontwikkeling krijgen ondersteuning van ons Kennis- en Leerplatform. De focus van dit platform ligt in 2014 op:

- de mid term review van onze vijfjarenovereenkomst met het ministerie van Buitenlandse Zaken;
- het verder uitrollen en ontwikkelen van tools voor het maken van SWOT-analyses van m.e.r.-systemen;
- uitbreiding van onze m.e.r.-landenprofielen, waarin we per land de informatie vastleggen die Nederlandse en lokale partijen nodig hebben om effectief met m.e.r. aan de slag te kunnen.

DSU

Onder de naam Dutch Sustainability Unit (DSU) verlenen we ook in 2014 ondersteuning aan ambassades en directies van het ministerie van Buitenlandse Zaken op het gebied van klimaat, gender-gelijkheid en duurzame ontwikkeling in water- en voedselactiviteiten. Deze ondersteuning is eind 2013 als zeer succesvol geëvalueerd. Onze werkzaamheden stemmen we af met organisaties als NWP, CDI, WRI en CDKN. In onze ogen is een geïntegreerde ondersteuning essentieel bij het realiseren van duurzame ontwikkeling. De DSU is principieel vraaggestuurd. Het is dus koffiedik kijken welke activiteiten de unit in 2014 zal ontplooien. In elk geval staat het gender- en climate-smart maken van themaprogramma's hoog op de agenda.

Kenniscentrum

M.e.r. Internationaal

Screening projectvoorstellen

Georgische stuwdam

Dutch Sustainability Unit

M.e.r. in Centraal-Afrika

Wet en m.e.r. Internationaal

Uitbreiding haven Colombia

Toekomstvisie

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

m.e.r. internationaal

De sinds 2010 versterkte inzet op de kennisfunctie heeft de Commissie in 2013 voortgezet. Doelen zijn: grotere zelfredzaamheid van het bevoegd gezag, betere toepassing van milieueffectrapportage en kwalitatief betere milieueffectrapporten.

Kennisfeiten

- E-nieuwsbrief *OpMERkelijk* is 12 maal verstuurd.
- Bijna 308.800 webpagina's zijn bekeken door 77.625 bezoekers.
- Webbezoekers zochten 12.000 keer naar jurisprudentie. 90 nieuwe uitspraken werden toegevoegd aan de website, voorzien van conclusies voor de m.e.r.-praktijk.
- De website telt 31 factsheets. In 2013 is het merendeel geactualiseerd.
- Nieuwe factsheets: onder meer over veehouderij en gezondheid in m.e.r. en over MER en bestemmingsplannen voor bedrijventerreinen en industrieterreinen.
- Er zijn 6 themabijeenkomsten georganiseerd, onder andere over de *Flora- en faunawet*, landschap, klimaat en gezondheid.
- Er gingen 12 persberichten uit, waarbij vooral het persbericht rond advies over schaliegaswinning breed werd opgepikt door de pers.
- De Commissie twitterde over adviezen, persberichten, nieuwsbrieven en jurisprudentie.
- LinkedIn is ingezet, voorafgaand aan themabijeenkomsten, om discussie op gang te brengen.
- De helpdesk ontving 165 kennisvragen, veelal over de opzet van het m.e.r.-proces en de rol van de Commissie hierin.
- Tijdens de Schakeldag en de lenM-m.e.r.-dag verzorgde de Commissie workshops en was zij aanwezig met een stand. In 2013 organiseerde de Commissie in totaal 29 workshops.
- De Commissie publiceerde 6 artikelen in tijdschriften en leverde 6 bijdragen aan boeken.
- Er zijn twee video's gemaakt: over de Commissie m.e.r. en over procesgerichte advisering.

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal 2013

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Presentaties

- Basiscursus *M.e.r.*, Geoplan, Amsterdam
- Basiscursus *M.e.r.*, Schakeldag, 's-Hertogenbosch
- Basiscursus *Milieurecht*, Geoplan, Amsterdam
- Basistrainingen voor deskundigen, Driebergen/Utrecht
- Beeldvormingsbijeenkomst schaliegas, provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch
- Cursus *M.e.r.*, StAB, Den Haag
- Cursus *M.e.r.-beoordeling*, Berghauser Pont, Utrecht
- Cursus *M.e.r.*, Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
- Cursus *Milieurecht, onderdeel milieueffectrapportage*, Studiecencentrum voor Bedrijf en Beroep, Rotterdam
- Presentatie bij DOG/BRB, IPO, Breda
- Presentatie IIR Schaliegascongres, Amersfoort
- Presentatie *Kaderstelling*, werkbijeenkomst DCMR, Schiedam
- Presentatie over PAS, Instituut voor Bouwrecht, Utrecht
- Presentatie tijdens academische workshop over Nederlandse ervaringen met stroomlijning van besluitvorming en milieueffectrapportage bij trans-Europese energienetwerken (TEN-E), Cambridge
- Technische briefing schaliegas aan Commissie Economische Zaken van de Tweede Kamer, Den Haag
- Themabijeenkomsten Flora- en faunawet, Commissie m.e.r., Utrecht
- Themabijeenkomst Gezondheid, Commissie m.e.r., Utrecht
- Themabijeenkomst Klimaat, Commissie m.e.r., Utrecht
- Themabijeenkomsten Land-schap, Commissie m.e.r., Driebergen/Utrecht
- *Verdiepingstrainingen voor deskundigen*, Driebergen/Utrecht
- *Werkwijze van de Commissie m.e.r.*, Geoplan, Utrecht
- Workshop *De Commissie m.e.r.: Hulp in moeilijke tijden*, lenM-m.e.r.-dag, Amersfoort
- Workshop *Impact Assessment*, post-graduate master-opleiding Management of Safety, Health and Environment, TopTech TU Delft
- Workshop *M.e.r. in Europees perspectief*, lenM-m.e.r.-dag, Amersfoort
- Workshop *RCR-projecten en m.e.r.*, Nationale windenergie-dag, Amsterdam
- Workshop *Ruimtelijke ordening en m.e.r.* voor de gemeente Tilburg
- Workshop *Ruimtelijke ordening en m.e.r.-onderzoek*, Schakeldag, 's-Hertogenbosch
- Workshop *Toepassen van vuistregels en omgaan met onzekerheden bij effectbepaling*, lenM-m.e.r.-dag, Amersfoort
- Zomercursus *Omgevingsrecht voor niet-juristen, onderdeel milieueffectrapportage*, Universiteit van Amsterdam

Publicaties

- 'Pilot procesgericht adviseren m.e.r. Flexibele inzet Commissie m.e.r.' Ten Holder, V.J.H.M. en C.T. Smit. *Toets* (2) 2013, p. 12-16
- 'Kan Effectbepaling niet eenvoudiger? Toepassen vuistregels en expert judgement in m.e.r.' Draaijers G. e.a. *Toets* (3) 2013, p. 10-15

[meer op volgende pagina](#)

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal 2013

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

- *Bestemmingsplannen en procedures*, 3^e geheel herziene druk en katern met actualisaties. Den Haag: SDU, 2013
- *Tekst en Commentaar Wet milieubeheer*, onderdeel m.e.r.-wetgeving (vijfde druk). Den Haag: Kluwer, 2013
- *Tekst en Commentaar Wabo*, onderdeel Bor en Mor (tweede druk). Den Haag: Kluwer, 2013
- Periodieke annotaties m.e.r.-jurisprudentie voor *Jurisprudentie Milieurecht*. Den Haag: SDU, 2013
- *Archeologie en ruimte*. Korf G. en N. Vossen. Utrecht: Berghauser Pont, 2013
- *M.e.r. en ruimte*. Hoevenaars, G.A.J.M. Utrecht: Berghauser Pont, 2013
- *'M.e.r.: Omgevingswetinstrument bij uitstek!'* Hoevenaars, G.A.J.M. *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* (4) 2013, p. 154-160
- *'Quality Review of EIAs/SEAs: a Dutch perspective Assessing the assessment.'* Hoevenaars, G. *Environmental Law Network International (ELNI)* (1/2) 2013, p. 30-37
- *Praktijkboek bestemmingsplannen en procedures 2013-14* (3^e druk). Den Haag: SDU, 2013
- *'Representatieve invulling van de maximale planologische mogelijkheden van een bestemmingsplan (deel 1). Een analyse van (recente) jurisprudentie en rechtsvragen die zijn blijven bestaan.'* Van Velsen, S.M. *Tijdschrift voor Bouwrecht* (65) 2013, p. 412-421
- *'Representatieve invulling van de maximale planologische mogelijkheden van een bestemmingsplan (deel 2). Een analyse van (recente) jurisprudentie en rechtsvragen die zijn blijven bestaan.'* Van Velsen, S.M. *Tijdschrift voor Bouwrecht* (77) 2013, p. 516-525

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal 2013

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Met het kenniscentrum beoogt de Commissie de zelfredzaamheid van het bevoegd gezag, de toepassing van milieueffectrapportage en de kwaliteit van milieueffectrapporten te verbeteren.

Welke kennisactiviteiten en -producten kunt u in 2014 van de Commissie verwachten?

Bijeenkomsten en meer

Er staan onder meer bijeenkomsten op stapel over de thema's landschap, klimaat en water, gezondheid, uitnodigingsplanning, zinvolle effectbepaling en duurzame ontwikkeling. Voor de themabijeenkomsten en rond actuele onderwerpen schrijven we factsheets en position papers: praktische handreikingen voor de m.e.r.-praktijk. U vindt ze op www.commissiener.nl.

Nieuwsbrief en website

Nieuwsbrief *OpMERkelijk* verschijnt in 2014 circa 20 maal. Ontvangt u de nieuwsbrief nog niet? U kunt zich [hier](#) aanmelden.

De website biedt een compleet overzicht van alle adviezen, inclusief bijbehorende documenten.

U vindt er jurisprudentie met conclusies voor de m.e.r.-praktijk en veel informatie rond actuele m.e.r.-thema's, zoals windenergie, natuur en klimaat. www.commissiener.nl.

Praktijkvoorbeelden

De Commissie beschrijft projecten uit de m.e.r.-praktijk die opvallen door hun aanpak of de wijze waarop er wordt gekeken naar milieuaspecten. Deze interessante voorbeelden vindt u op www.commissiener.nl.

De m.e.r.-praktijk in beeld

In dit jaarverslag treft u twee video's aan: over de Commissie m.e.r. en over procesgerichte advisering. In 2014 wil de Commissie de m.e.r.-praktijk in beeld brengen. Hoe? Daar denken we nog over na.

En verder...

- Met vragen over de m.e.r.-praktijk kunt u bellen of mailen met de helpdesk van de Commissie m.e.r.: 030-2347666 of kennisplatform@eia.nl.
- U komt ons in 2014 tegen op congressen met een workshop of stand.
- De Commissie verzorgt op verzoek een lezing of workshop. Meer informatie? 030-2347666.
- U kunt de Commissie volgen via [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal 2013

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Ontsluiting van informatie over milieueffectrapportage in ontwikkelingslanden is een wezenlijk onderdeel van het werk van de Commissie. Daartoe onderhoudt zij een aparte website met nieuws, publicaties, landenprofielen en adviezen. Voor verbetertrajecten ontwikkelt zij nieuwe methodes om m.e.r.-systemen in kaart te brengen, publiceert zij over haar werk en draagt bij aan uitgaven van derden.

Kennisfeiten

- De internationale website is geheel vernieuwd.
- Ruim 36.500 website pagina's zijn bekeken door ruim 7.000 bezoekers.

- Grootschalige update van bestaande landenprofielen over m.e.r.-wet- en -regelgeving en m.e.r.-praktijk. Daarnaast: toevoeging van 7 nieuwe landen (Afghanistan, Bangladesh, Benin, Georgië, Mali, Mozambique, Palestijnse Gebieden), vertaling van 9 profielen in het Frans (Centraal-Afrikaanse landen) en voorbereiding van nieuwe zoekfunctie.
- Productie video over het PAANEEAC-programma.
- Ruim 25 presentaties wereldwijd over m.e.r. en relevante thema's en sectoren.
- (Bijdragen aan) 5 (wetenschappelijke) publicaties.
- Verbetering en vertaling in 3 talen van de EIA Mapping Tool, een SWOT-analyse van m.e.r.-systemen.
- Engelstalige nieuwsbrief verstuurd aan ruim 750 abonnees.
- 1 nieuwe en 4 geactualiseerde key sheets.
- Ruim 2.400 bronnen over 'm.e.r. Internationaal' in de online catalogus.

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013 ►

Presentaties & publicaties Nederland 2013 ►

Kenniscentrum Nederland 2014 ►

Kennisfeiten Internationaal 2013

Presentaties & publicaties Internationaal 2013 ►

Kenniscentrum Internationaal 2014 ►

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Presentaties 2013

- Diverse presentaties over m.e.r. en inspectie voor het ministerie van Milieu van Georgië in het kader van tweejarig government-to-government-ondersteuningsprogramma voor m.e.r., vergunning en inspectie
- Presentaties over: 1) *Performance criteria for SEA*, 2) *NCEA's systems approach to effective SEA*, 3) *Case study evaluation of EIA system performance in Ghana*, tijdens het International Association for Impact Assessment (IAIA)-congres 2013, Calgary, Canada
- Introductieworkshop over plan-m.e.r. voor het m.e.r.-departement van het ministerie van Milieu; Dhaka, Bangladesh
- Pre-conferentieworkshop *EIA review, are we doing it right?* South Asian Environmental Assessment Conference; Islamabad, Pakistan
- Presentaties over: 1) Plan-m.e.r. voor de Rotterdamse haven, 2) Plan-m.e.r. en watermanagement en 3) De Commissie m.e.r. en haar internationale activiteiten voor Indonesische delegatie van het ministerie van Maritieme Zaken; Utrecht, Nederland
- Panelpresentatie over plan-m.e.r. voor hernieuwbare energieplanning, in het kader van het *Energy Sector Management Assistance Programme* van de Wereldbank en het ministerie van Buitenlandse Zaken; Den Haag, Nederland
- Diverse presentaties over m.e.r.-toetsing, accreditatie van m.e.r.-experts en ontwikkeling van m.e.r.-verenigingen als onderdeel van het National Impact Assessment Programme (NIAP) van Pakistan
- Diverse presentaties en trainingen over scoping en toetsing voor het ministerie van Milieu; Bujumbura, Burundi.
- *Training of trainers* in het kader van het PAANEEAC-programma; Kibuye, Rwanda
- Presentatie over financieringsmechanismes voor m.e.r. in vijf Centraal-Afrikaanse landen, SEEAC-jaarcongres 2013; Douala, Kameroen
- Drie maanden durende *Distant learning*-cursus over plan-m.e.r. in samenwerking met Loyola Universidad Loyola en ITC; La Paz, Bolivia
- Masterclass over m.e.r. en plan-m.e.r. voor medewerkers van IUCN, Both Ends, WWF, Wetlands International, Global Witness; Utrecht, Nederland
- Workshop over m.e.r., monitoring en evaluatie voor medewerkers van AgentschapNL in het kader van het ORIO-programma; Den Haag, Nederland
- Diverse presentaties over (Nederlandse) plan-m.e.r.-ervaringen tijdens workshops met Chinese delegaties, als onderdeel van het samenwerkingsprogramma met het Chinese ministerie van Milieu; Beijing, China/ Utrecht, Nederland
- Workshops over plan-m.e.r. voor olie en gas in het kader van de Nederlandse handelsmissie in Moskou, Rusland

[meer op volgende pagina](#)

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal 2013

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

- Presentatie over m.e.r., *land use planning* en de activiteiten van de Commissie voor een delegatie van de *Gambella Region Land Administration, Utilisation and Environmental Protection Authority (Ethiopia)*; Utrecht, Nederland
- Gastcolleges over (plan-)m.e.r. bij UNESCO-IHE/Delft; Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht
- *'Public participation in Environmental Impact Assessment. Why, who and how?'* Glucker, A.N., P.J. Driessen, A.J. Kolhoff en H.A.C. Runhaar. *Environmental Impact Assessment Review* (43) 2013, p. 104-111
- *'Evaluating the substantive effectiveness of SEA. Towards a better understanding.'* Doren, D., P.P.J. van, Driessen, B. Schijf en H.A.C. Runhaar. *Environmental Impact Assessment Review* (38) 2013, p. 120-130
- *'Evolution des systèmes d'étude d'impact sur l'environnement en Afrique centrale. Rôle des associations nationales de professionnels.'* Bitondo, D., R. Post, G.J. Van Boven. SEEAC, 2013
- *'Les mécanismes de financement de l'action publique en matière d'études d'impact environnemental.'* Netherlands Commission for Environmental Assessment, Utrecht 2013
- *'An analysis framework for characterizing and explaining development of EIA legislation in developing countries. Illustrated for Georgia, Ghana and Yemen.'* Driessen, P.P.J., H.A.C. Runhaar en A.J. Kolhoff. *Environmental Impact Assessment Review* (38) 2013, p. 1-15

Publicaties 2013

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties
Nederland 2013

Kenniscentrum
Nederland 2014

Kennisfeiten
Internationaal 2013

Presentaties & publicaties
Internationaal

Kenniscentrum
Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

In 2014 werken we weer hard aan het up-to-date houden van de website, het vertalen van onze kennis in relevante en vernieuwende producten en het toegankelijk maken en verspreiden van deze kennis.

Voorbeelden van producten voor het komend jaar zijn (deels begin 2014 al gerealiseerd):

- een nieuwe website voor de Dutch Sustainability Unit (DSU);

- publicaties over onze benadering van het m.e.r.-systeem, gebaseerd op zowel de Nederlandse als internationale praktijk: *A systems approach to EIA and SEA effectiveness*.
- een korte video over het hoe en wat van *EIA mapping*;
- een *Quick Reference Guide over Integrating Gender Equality in Climate-Smart Development* in interactief pdf-format;

- een zoek-/presentatiescherm voor de m.e.r.-landenprofielen. Om onder meer onderdelen van m.e.r.-systemen in verschillende landen te kunnen vergelijken;
- ontwikkeling van 'Bouwstenen m.e.r. -systeem'. Publicaties, waarschijnlijk interactieve pdfs, waarin de componenten van een m.e.r.-proces en/of m.e.r.-systeem, zoals screening of toetsing, zijn uitgewerkt. Op basis van onze expertise

brengen wij mogelijke keuzes in kaart voor overheden en andere stakeholders voor aanpassing en verbetering van deze componenten. De keuzes die men maakt, hangen mede af van context, beschikbare middelen en haalbare ambitie;

- diverse presentaties over m.e.r., onder andere tijdens het internationaal IAIA-congres 2014, in Chili.

Kenniscentrum

Kennisfeiten Nederland 2013

Presentaties & publicaties Nederland 2013

Kenniscentrum Nederland 2014

Kennisfeiten Internationaal 2013

Presentaties & publicaties Internationaal 2013

Kenniscentrum Internationaal 2014

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Focus van m.e.r. verschuift van verplicht naar vrijwillig

Wat doet de Commissie m.e.r.?

Veronica ten Holder, directeur van de Commissie m.e.r., over de rol van de Commissie nu en in de toekomst.

 Kijk ook bij:
Procesgerichte advisering ►

Kenniscentrum ►

Organisatie

Commissie in
verandering

Financiën en personeel ►

Overzicht medewerkers ►

Leden en adviseurs ►

Leden en adviseurs
Internationaal ►

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Financiën en personeel

Financiële verantwoording 2013

Voor haar wettelijke taken in Nederland en de kennisfunctie ontvangt de Commissie subsidie van de ministeries van Infrastructuur en Milieu, van Economische Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. De internationale activiteiten van de Commissie worden gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. In 2013 bedroegen de totale uitgaven van de Commissie € 8.601.692. Hiervan is € 6.308.536 uitgegeven voor Nederland en € 2.293.156 internationaal. Na afronding en accountantscontrole van het financieel jaarrapport 2013 plaatsen we een samenvatting hiervan op de [website](#) (mei 2014).

Personeelsgegevens 31 december 2013

	Nederland	Internationaal	Totaal
Aantal medewerkers	45	14	59
Fte	31	11	42
Mannen	19	4	23
Vrouwen	26	10	36
Nieuwe medewerkers		3	3
Vertrokken medewerkers	1		1

Kijk ook bij:
[Overzicht medewerkers](#)

[Kenniscentrum](#)

Organisatie

[Commissie in verandering](#)

[Financiën en personeel](#)

[Overzicht medewerkers](#)

[Leden en adviseurs](#)

[Leden en adviseurs Internationaal](#)

[Wat doet de Commissie?](#)

[Water en m.e.r.](#)

[Wetgeving en m.e.r.](#)

[Energie en m.e.r.](#)

[M.e.r. Internationaal](#)

Medewerkers per 31 december 2013

Kijk ook bij:
Leden en adviseurs Nederland ►

Kenniscentrum ►

College van voorzitters

voorzitter

ir. N.G. Ketting (Niek)

plaatsvervangend voorzitters

drs. ing. J. Bout (Jan)

mr. F.W.R. Evers (Frans)

mr. F.D. van Heijningen (Erik)

prof. dr. ir. R. Rabbinge (Rudy)

drs. J.G.M. van Rhijn (Marieke)

M.A.J. van der Tas (Marja)

drs. L.H.J. Verheijen (Lambert)

ir. J. van der Vlist (Hans)

ad hoc plaatsvervangend voorzitters

drs. H.G. Ouwerkerk (Hans)

drs. L. van Rijn-Vellekoop (Leni)

dr. D.K.J. Tommel (Dick)

Directie

ir. V.J.H.M. ten Holder (Veronica)

drs. M.P. Laeven (Marc)

drs. R.A.A. Verheem (Rob)

Bestuur

voorzitter

ir. N.G. Ketting (Niek)

secretaris/penningmeester

drs. J.G.M. van Rhijn (Marieke)

bestuursleden

T.A. Maas-De Brouwer (Trude)

ir. J. van der Vlist (Hans)

prof. dr. H.H.F. Wijffels (Herman)

gevolmachtigden

ir. V.J.H.M. ten Holder (Veronica)

drs. M.P. Laeven (Marc)

Administratieve en huishoudelijke ondersteuning

secretarissen Nederland

A.J.C. van Asperen (Angelina)

B.C. Benkers (Linda)

H.J. Bijvank (Heleen)

G. Lesman (Greet)

J. Raaben (Jacqueline)

G.W. Takken (Bep)

M.E.C. van den Tempel (Marijke)

secretarissen internationaal

V.M. Fortes (Vanda)

W. Sun (Wayin)

L.M. Wildenburg (Liduina)

J.W. Zomer (Jamila)

receptie/helpdesk

A.M.E.M. Evers (Margareth)

M. Verbon-van Lemmeren (Mirelle)

W. Visser (Nanny)

huishoudelijke ondersteuning

G. Brakkee (Gea)

J.H.M. Lammers-Zieltjes (Janny)

Werkgroepsecretarissen

Internationaal

drs. G.J. van Boven (Gwen)

S. Groenendijk, MSc (Sara)

drs. A.J. Kolhoff (Arend)

ir. S.G. Nooteboom (Sibout)

ing. R.A.M. Post (Reinoud)

dr. B. Schijf (Bobbi)

ir. I.A. Steinhauer (Ineke)

Werkgroepsecretarissen Nederland

ir. B. Barten (Bart)

drs. B.F.M. Beerlage (Bart)

ir. J.M. Bremmer (Marijke)

dr. G.P.J. Draaijers (Geert)

drs. M. van Eck (Marja)

drs. S.J. Harkema (Sjoerd)

mr. drs. G.A.J.M. Hoevenaars (Gijs)

drs. P.J. Jongejans (Pieter)

dr. J.F.M.M. Lembrechts (Johan)

drs. R. Meeuwse (Roel)

drs. J.P. Siedsma (Jeltje)

drs. W. Smal (Willemijn)

ir. C.T. Smit (Corrie)

mr. S.M. van Velsen (Selma)

Kennis & informatie

drs. H.M.E. Boerman (Heleen)

drs. A.T. Hardon (Anne)

G. Sonderegger, MSc (Gabi)

V.G.J. van Stokkom (Véronique)

Financiële administratie

W.M.G.B. Lucassen (Willeke)

A. Roelofsen (Aleks)

Personeelszaken

drs. M.T.C. van Bilsen (Marjos)

Automatisering

P. Kop (Peter)

A.M. Voogt-van Hamersveld (Astrid)

M.J.F. Wagenbuur (Mark)

Organisatie

Commissie in
verandering

Financiën en personeel

Overzicht medewerkers

Leden en adviseurs

Leden en adviseurs
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Leden en adviseurs die in 2013 aan een werkgroep deelnamen

Nederland

Leden

- ir. H.G. van der Aa
- ing. R. Aagten
- dr. ir. F.G. van den Aarsen
- dr. ir. H.F.M. Aarts
- prof. dr. B.J.M. Ale
- drs. W. Altenburg
- ir. C.J.M. Anzion
- prof. dr. E.J.M.M. Arts
- ir. J.J. Bakker
- drs. ing. A. van Beek
- drs. D.J.F. Bel
- dr. J.H. van den Berg
- drs. L. Bijlmakers
- ir. A.J. Blik
- dr. G.J. van Blokland
- prof. dr. P.L. de Boer
- ir. S. Bokma
- ir. D.A. Boogert
- ir. P. van der Boom
- ing. P.J.M. van den Bosch
- H. Boukes
- ir. T.B.J. Bremer
- dr. M.J. Brolsma
- drs. ir. B.A.H.V. Brorens
- dr. N.M.J.A. Dankers
- ir. J.A.M. van Dijk
- ing. A.J. Dragt
- ir. P. van Eck
- ing. H.H. Ellen
- dr. F.H. Everts
- prof. mr. A. Freriks
- ir. C. van der Giessen
- ing. J.M. van der Grift
- ir. J.H.J. van der Gun
- ing. D. Hamhuis
- dr. R.M. van Heeringen
- prof. dr. ir. R.E.C.M. van der Heijden
- ir. D.L.J. Heikens
- dr. C.J. Hemker
- ing. H.J.M. Hendriks
- prof. dr. P. Hoekstra
- ir. J.A. Huizer
- ing. S. Jak
- ing. R.P.M. Jansen
- drs. S.R.J. Jansen
- ir. J.H. de Jong
- ing. L.M. De Jong
- ir. W.H.A.M. Keijsers
- drs. R.J. van Kerkhoff
- drs. ing. H.J. Kingma
- drs. R.J.M. Kleijberg
- T.R. Knottnerus
- drs. M.A. Kooiman
- dr. ir. J.A.M.M. Kops
- drs. B. Korf
- ing. P.A. Kroeze
- ir. P.H.R. Langeweg
- ir. J.E.M. Lax
- drs. J.A.A.M. Leemans
- drs. A. van Leerdam
- ing. J.J.A. van Leeuwen
- dr. R.S.E.W. Leuven
- mr. ing. M.J.P. van Lieshout
- prof. ir. E.A.J. Luiten
- drs. Y.J. van Manen
- drs. R.G. Mes
- prof. dr. H.J. Meurs
- dr. G.W.N.M. van Moorsel
- ir. J. Mulder
- drs. L. Oprel
- ir. H. Otte
- dr. M.J.F. van Pelt
- ing. B. Peters
- ing. M.M.J. Pijnenburg
- ir. A.J. Pikaar
- drs. C.C.D.F. van Ree
- dr. J. Renes
- ir. K.A.A. van der Spek
- ir. J. Termorshuizen
- drs. ing. F. ten Thij
- drs. C.T.M. Vertegaal
- ing. R.L. Vogel
- prof. dr. ir. H.J. de Vriend
- dr. N.P.J. de Vries
- ir. R.F. de Vries

- ir. P.P.A. van Vugt
- drs. K. Wardenaar
- prof. dr. G.P. van Wee
- drs. R.B. van der Werff
- drs. H.A.T.M. van Wezel
- ir. J.H.A. Wijbenga
- drs. F. Wijnants
- drs. J. van der Winden
- ir. Th. G.J. Witjes
- drs. R.A.M. van Woerden
- dr. F. Woudenberg
- ing. E. Wymenga
- ir. J.H. de Zeeuw
- drs. G. de Zoeten

Adviseurs

- ir. W. Beekman
- ing. E.H.A. de Beer
- ir. L. Besselink
- dr. ir. J. de Best
- drs. A. Biesheuvel
- ing. J. den Boeft
- ing. R.J.J.M. van Bommel
- ir. L.D. Boom
- dr. F.A.A. Boons
- dr. W.B.M. ten Brinke
- ir. A. J. F. Brinkmann
- ir. H.S. Buijtenhek

[meer op volgende pagina](#)

Kijk ook bij:
Leden en Adviseurs
Internationaal

Kenniscentrum

Organisatie

Commissie in
verandering

Financiën en personeel

Overzicht medewerkers

Leden en adviseurs

Leden en adviseurs
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

- ir. ing. R.B. Buiting
- drs. F.A.M. Claessen
- ing. E.E.M. Coopmann-van Overbeek
- ir. J.G.A. Coppes
- ir. J.J. Cuijpers
- drs. J.L.F.M.M. Dagevos
- ir. A.G.M. Dassen
- drs. G.B. Dekker
- ing. R.J. van Dijk
- drs. S. Dirksen
- dr. J.M. Drees
- drs. R. During
- dr. ing. J.W. Erisman
- ir. M.H. Fast
- ir. E.M.A. Fischer-de Bruijn
- W. Foppen
- drs. G. Gabry
- ir. R. Geerts
- dr. W.J.E. van de Graaff
- mr. J. Gundelach
- dr. H.R.G.K. Hack
- prof. dr. ir. T.J. Heimovaara
- ing. W. Hoeve
- drs. W.C.M. van Hooff
- dr. F.L. Hooimeijer
- ing. E. van Horssen-Maas
- ing. J.A. Janse
- dr. ir. drs. R.B. Jongejan
- dr. M.P. Keuken
- drs. E.S. Kooi
- B.J.H. Koolstra
- ir. P.J.A. van de Laak
- ing. L.T.M. Lamers

- prof. ir. H. Ligteringen
- dr. H. van Londen
- B. Lowijs
- G. Lukken
- dr. M.P.W. Meffert
- ir. H.R.M. Mentink
- ir. D. Metz
- drs. H. Nijenhuis
- ing. B.W.G. van Pagée
- drs. J.L.P.M. van der Pluijm
- drs. ing. T. Prins
- ir. J.G.M. Rademakers
- dr. S.A. Rienstra
- ing. R.H. Schokker
- dr. ir. F. Schokking
- dr. H. Slaper
- ing. C.P. Slijpen
- ir. H.T. Sman
- ir. E.R. Snijders
- mr. dr. M.A.A. Soppe
- dr. M.B. Spoelstra
- drs. ing. C. Sueur
- ir. S. Teeuwisse
- ir. T.F.A.M. Teunissen
- ir. M.L. Verspui
- ir. M.A.J. Vervoort
- drs. N.F.H.H. Vossen
- R. Vrolijk
- ir. R.N. Walter
- drs. D.H.J. van de Weerd
- dr. J. Wesseling
- ir. B.J. Wiekema
- prof. dr. ir. J.P.M. Witte

internationaal

- prof. dr. E.J.M.M. Arts
- prof. dr. R.P.M. Bak
- dr. ir. C.L. van Beek
- C.L.M. Bentvelsen, MSc
- dr. D. Bitondo
- drs. H. Blonk
- prof. dr. M.G. Bos
- ir. H. van den Bosch
- dr. M.J. Brolsma
- prof. dr. R. Brouwer
- drs. T.H.M. Bucx
- S.S. Dhillon, PhD
- ir. P. Dobbelaar
- dr. ir. N. van Duivenbooden
- dr. ir. J. Ettema
- dr. C. van de Guchte
- Ms. H. Heesmans
- drs. S. Hiller
- prof. dr. V.G. Jetten
- O. de Keizer, MSc
- dr. J.J. Kessler
- dr. R. Kolokosso
- drs. J. de Kwaadsteniet
- P.C. de Koning, MSc
- drs. J.F.A. Krijnen
- dr. V.T. Langenberg
- ir. P.C. Letitre
- drs. J. Looijen
- H. Majoor, MSc
- drs. W.A.J. Mandersloot
- L. Mossman, MA

- Drs. D. Mpinganzima
- ir. J.A.C. van Oudenhoven
- J.B. Oranje, MSc
- K.K. Pereira Taela, PhD
- dr. ir. J. Pluimers
- J.K.G. Rohde, MSc
- G.J.A.W. Rots, MSc, MD
- dr. K. Samoura
- dr. R. Slootweg
- dr. P. Tarr
- ir. C.T.H.M. Terwisscha van Scheltinga
- T.A.R. Turkington, AiO
- ir. A. van der Velden
- dr. M. Vis
- dr. S.M. Visser
- ir. A.C.L. Zuidberg

Kijk ook bij:
Leden en Adviseurs Nederland ►

Kenniscentrum ►

Organisatie

Commissie in
verandering

Financiën en personeel

Overzicht medewerkers

Leden en adviseurs

Leden en adviseurs
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Nederland

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Internationaal

Adviezen over reikwijdte & detailniveau

1826	Verruiming vaargeul Eemshaven-Noordzee	2749	Bestemmingsplan buitengebied Heerhugowaard	2799	Gebiedsontwikkeling Ooijen- Wanssum
2562	Deltaprogramma	2751	Herziening structuurvisie Ruimtelijke Ordening transitie veehouderij provincie Noord- Brabant	2800	Windenergie Goeree- Overflakkee
2668	Noordoostcorridor (N279 Zuid)	2753	Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS)	2809	Mobiliteitsplan provincie Utrecht
2706	Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014	2757	Rondweg N345 De Hoven, Zutphen	2815	Proefboringen gaswinning ten noorden van Schiermonnikoog
2718	POL-aanvulling randweg N266, Nederweert	2767	Uitbreiding varkenshouderij Vevar, Neulensteeg, Ospel	2820	Droge voeten 2050, beheergebied waterschap Noorderzijlvest
2719	Provinciaal inpassingsplan N280 West - randweg Baexem	2769	Marker Wadden	2822	WoodSpirit, Delfzijl
2721	Bestemmingsplan buitengebied 2011, Weert	2771	Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid- Holland	2826	Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland
2724	Windmolenplan Lage Weide	2775	Windenergie op Zee	2833	Planuitwerking Afsluitdijk
2728	Melkveehouderij Klaverkoe te Winkel, gemeente Hollands Kroon	2777	Oprichting thermische reinigingsinstallatie A. Jansen BV, Son	2834	Bestemmingsplan gebiedsontwikkeling Vlijmen- Oost
2732	Natuurontwikkeling randweg Zevenbergen, gemeente Moerdijk	2781	Bestemmingsplan haven en industrieterrein Eemshaven, Eemmond	2836	Calandbrug
2736	Uitbreiding veehouderij Van Deuveren, Beitelweg, Putten	2784	Locatie Valkenburg, gemeente Katwijk	2838	Energie Transitie Park Midden- Drenthe
2737	Overnachtingshaven Lobith	2786	Ontgronding spaarbekken De Gijster	2847	Hof van Cranendonck, Soerendonk
2738	Gaswinning door NAM bij Maasland	2791	Aanpassing reactor TU Delft - OYSTER-project	2848	Windturbines A15 Nijmegen
2739	Bestemmingsplan Scheveningen Haven	2792	Luchthavenbesluit Lelystad Airport	2849	Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Utrecht
2742	Grenscorridor N69	2798	Duinpolderweg, verbinding N206-A4	2850	Windpark Wieringermeer
2744	Recreatieve gebiedsontwikkeling Appelscha Hoog			2860	Bergwijpark Diemen

Toetsingsadviezen

1196	Harselaar-Zuid
1267	Fort De Pol, Zutphen
1662	CVI Zandmaas, gemeente Horst aan de Maas
1773	Ontwikkeling intergetijdengebied Hedwige- en Prosperpolder
1775	Verbreiding N244 Purmerend en N247 Edam-Volendam
1872	Park De Bavelse Berg, Breda
1905	Capaciteitsvergroting N279 's Hertogenbosch - Veghel
1925	Herinrichting Millingerwaard
2019	Uitbreiding Golfbaan De Haar, gemeente Utrecht
2093	Verbreiding Tractaatweg, Terneuzen
2113	IJsseldelta-Zuid
2120	Bedrijvenpark IBF Heerenveen, 1e partiële herziening
2120	Bedrijvenpark IBF Heerenveen, 2e partiële herziening
2127	Golfbaan De Hooge Vorssel, Bernheze
2154	N331 Zwartsluis - Vollenhove
2218	Regionaal motorcrossterrein, Landerd
2220	Bestemmingsplan LOG Graspeel

meer op volgende pagina

Kenniscentrum

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Nederland

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Internationaal

2224 Waterberging Volkerak-Zoommeer	2469 Ruimte voor de rivier: Dijkverlegging Cortenoever en dijkverlegging Voorsterklei	2549 Ontgronding in het kader van gebiedsontwikkeling Poelkampen, Borger-Odoorn	2603 Buitengebied Kollumerland c.a.
2231 Dijkverbetering Waddenzeedijk Ameland	2477 Dijkversterking Spui-West, Voorne-Putten	2556 Aanpassing N207 Alphen aan den Rijn-Leimuiderbrug	2604 Toetsing A4 Zone West, Haarlemmermeer
2270 Ontwikkeling Skûlenboarch en Westkern	2485 Zomerbedverlaging Beneden-IJssel	2559 Winning suppletiezand Noordzee	2604 Toetsing aanvulling A4 Zone West, Haarlemmermeer
2321 Bestemmingsplan buitengebied Oirschot	2486 Herinrichting Neherkade, Den Haag	2564 Stedelijke ontwikkeling Overamstel, Amsterdam	2607 Bestemmingsplan westelijk buitengebied, Putten
2349 Uitbreiding fokvarkensbedrijf W.F. Huirne te Erica, gemeente Emmen	2494 Bestemmingsplan Zevenhuizen-Oost	2566 Hervestiging grindoverslag locatie Waalwaard (Dodewaard)	2609 Bestemmingsplan bedrijventerrein Arnestein, Middelburg
2360 Bestemmingsplan buitengebied Berkelland	2496 Derde spoor Zevenaar-Duitse grens	2574 Toetsing Natuurontwikkeling en ontgronding Koningsven-De Diepen, Gennep	2610 Bestemmingsplan buitengebied Smallerland
2365 Zuidelijke ontsluitingsweg Erp	2502 Windturbines Amsterdam-Noord	2577 Kabeltracé(s) Gemini windparken tot aan de Eemshaven	2611 Dijkversterking Hoeksche Waard Noord
2395 Ontbrekende Schakel N316 's-Heerenberg, Montferland	2517 Vleeskuikenhouderij F.A.M. uit het Broek, Verlengde elfde Wijk 8, Dedemsvaart	2578 Windpark Den Tol, Oude IJsselstreek	2615 Jachthaven Cadzand-Bad
2398 Bereikbaarheid Regio Rotterdam en Nieuwe Westelijke Oeververbinding	2518 Rijksstructuurvisie Almere-Amsterdam-Markermeer (voorheen RRAAM)	2579 Maaspark Well, gedeelte rivierverruiming	2618 Shtandart Tank Terminal West
2409 Dijkverbetering Kinderdijk-Schoonhovenseveer	2520 Structuurvisie gemeente Westland	2587 Natuurontwikkeling Moerputten-Vlijmens Ven	2620 Programma Hoogfrequent Spoorvervoer: goederenroute Oost-Nederland
2428 Bestemmingsplan buitengebied Veghel	2527 Gebiedsontwikkeling Badhoevedorp-Lijnden Oost	2594 Toetsing Structuurvisie Friesland Windstreek 2012	2623 Bestemmingsplan buitengebied Castricum
2441 Dijkversterking Hagestein-Opheusden	2538 Infra-studie Kempenbaan en nieuwe aansluiting A67, Veldhoven	2594 Toetsing aanvulling Structuurvisie Friesland Windstreek 2012	2624 Structuurvisie bestemmingsplan buitengebied Coevorden
2442 Randweg Haps, gemeente Cuijk	2544 Zorgpark en landgoed Monnikenberg, Hilversum	2596 Dijkversterking Hellevoetsluis	2634 Landbouwonwikkelingsgebied (LOG) Egchelse Heide
2444 Kustwerk Nieuwvliet, gemeente Sluis	2546 Provinciale weg N309 't Harde-Oostendorp	2602 Bestemmingsplannen Boerestreek en Bosberg (Appelscha), Ooststellingwerf	2638 Buitengebied Lith 2013
2445 Traverse Dieren			2645 Bestemmingplannen buitengebied Waterland en Marken 2013
2447 Buizenzone Eemdelta			2646 Bestemmingsplan Drechterland Zuid
2458 Gasolieopslag in zoutcavernes regio Twente			

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Nederland

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Internationaal

Kenniscentrum

2650 Verdieping Langwarder Wielen	2693 Bestemmingsplan buitengebied Loppersum en Winsum	2726 Toetsing aanvulling Bedrijventerrein Schielands Hoge Zeedijk, Gouda	2748 Bestemmingsplan landelijk gebied Koggenland
2653 Structuurvisie Noordoostpolder	2699 Bestemmingsplan buitengebied Texel	2729 Buitengebied Dalfsen	2750 Structuurvisie Woudenberg 2030
2657 Bestemmingsplan buitengebied Tynaarlo	2700 Bestemmingsplan buitengebied Veere	2730 Bedrijventerrein Nieuw Reijerwaard, Ridderkerk	2751 Herziening Structuurvisie Ruimtelijke Ordening transitie veehouderij, provincie Noord-Brabant
2658 Bestemmingsplan buitengebied Noordenveld	2701 Structuurvisie windenergie Emmen	2731 Havenbestemmingsplannen Rotterdam	2752 Bestemmingsplannen buitengebied Steenberg en buitengebied Dinteloord en Prinsenland
2659 Realisatie insteekhaven en afmeergelegenheden Tank Terminal Europoort West	2702 Bestemmingsplan buitengebied Achtkarspelen	2733 Bestemmingsplan buitengebied Dongeradeel	2754 Bestemmingsplan buitengebied Oostzaan
2664 Bestemmingsplan buitengebied Delfzijl	2712 Bedrijventerrein Oosteind, Papendrecht	2734 Grote bedrijventerreinen Reimerswaal	2755 Bestemmingsplan buitengebied Wageningen
2665 Uitbreiding pluimveehouderij T. Engelen, Someren	2713 Varkenshouderij Larestaat 2a in Esbeek, Hilvarenbeek	2735 Bestemmingsplan buitengebied Hilvarenbeek	2756 Bestemmingsplan buitengebied Medemblik
2669 Bestemmingsplan buitengebied West Maas en Waal	2714 Structuurvisie Maasplassen	2739 Bestemmingsplan Scheveningen Haven	2758 Bestemmingsplan buitengebied Someren
2670 Bestemmingsplan buitengebied Noord, Breda	2716 Bestemmingsplan buitengebied Uitgeest	2740 Uitbreiding Friesland Campina Domo, Borculo	2759 Bestemmingsplan buitengebied Valkenswaard
2672 Windpark Heineken, Zoeterwoude (Barrepolder)	2721 Bestemmingsplan buitengebied 2011, Weert	2741 Bestemmingsplan buitengebied Dantumadiel	2760 Bedrijventerrein Delfweg, Noordwijkerhout
2674 Oprichting biomassa-energiecentrale NUON, Utrecht	2722 MER Ede-Oost en Spoorzone Bestemmingsplan kazerne-terreinen, Ede	2743 Bestemmingsplan landelijk buitengebied West, Stichtse Vecht	2761 Bestemmingsplan bedrijventerrein Stormpolder, Krimpen aan den IJssel
2675 Rotterdamsebaan, Den Haag	2723 Bestemmingsplan natuurgebied Veluwe, Ede	2744 Recreatieve gebieds-ontwikkeling Appelscha Hoog	2762 Bestemmingsplan buitengebied Terneuzen
2676 Bestemmingsplan buitengebied Uden	2724 Windmolenplan Lage Weide	2745 Bestemmingsplan buitengebied Kaag en Braassem West	2763 Bedrijventerreinen Drieschouwen, Vaartwijk en Stroodorp, Terneuzen
2685 Bestemmingsplan buitengebied Zijpe	2725 Verplaatsing varkenshouderij Hendriks naar Begijnenstraat, Winssen, gemeente Beuningen	2746 Windparken Buitengaats en ZeeEnergie	
2691 Bestemmingsplan buitengebied Lingewaard	2726 Toetsing Bedrijventerrein Schielands Hoge Zeedijk, Gouda	2747 Bestemmingsplan Zuidplas-Noord, Waddinxveen	
2692 Bestemmingsplan landelijk gebied Schagen			

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. International

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Nederland

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Internationaal

2764 Bestemmingsplan buitengebied Echt-Susteren	2785 Nieuw Mathenesse, Schiedam	2811 Bestemmingsplan buitengebied Ubbergen	2839 Bestemmingsplan buitengebied Maartensdijk
2765 Bestemmingsplan buitengebied Zaltbommel	2787 Varkenshouderij Van Deijne Zeeland BV, Landerd	2812 Structuurvisie Breda 2030	2840 Inpassingsplan tuinbouw Bommelerwaard
2766 Bestemmingsplan bedrijven-terrein Nijverdalen-Noord	2788 Bestemmingsplan landelijk gebied Schijndel	2813 Offshore windpark Q4 West	2841 Herinrichting uiterwaarden Nederrijn, gemeente Rhenen
2768 Bestemmingsplan buitengebied Staphorst	2789 Bestemmingsplan buitengebied Bellingswedde	2814 Waterberging Panjerd-Veeningen en Traandijk, Echten	2843 5 ^e Actieprogramma Nitraat-richtlijn
2769 Marker Wadden	2790/ Bestemmingsplan buiten-gebieden Leeuwarderadeel & Ferwerderadiel	2816 Capaciteitsuitbreiding sluis Eefde, gemeente Lochem	2844 Bestemmingsplan buitengebied Kampen
2770 Bestemmingsplan verblijfs-recreatierreinen Steenwijkerland	2801	2817 Structuurvisie Meppel 2030	2845 Bestemmingsplan buitengebied Leeuwarden
2772 Bestemmingsplan buitengebied Waalre	2793 Kustversterking Zwakke Schakels Noord-Holland	2819 Vermeerderingsbedrijf Exterkate, Slaghekenweg 18, Bentelo	2846 Bestemmingsplan buitengebied Noord, Bergen op Zoom
2773 Bestemmingsplan buitengebied Zuid en West, Zutphen	2794 Bestemmingsplan buitengebied Dronten	2821 Verplaatsing melkveebedrijf Koonstra, Vinkenbuurt	2857 Structuurvisie uitbreiding regionaal bedrijventerrein Laarberg, gemeente Oost-Gelre
2774 Bestemmingsplan bedrijven-terrein De Wetering, Bergambacht	2795 Zandwinning Zwakke Schakels Noord-Holland	2823 Regionaal havengebonden bedrijventerrein (RHB), Hollands Kroon	
2776 Bedrijventerreinen Rivierzone-Oost en Leverterrein Vlaardingen	2797 Bestemmingsplan buitengebied Breda Zuid	2825 Zandwinning Randwijkse Uiterwaarden	
2778 Bestemmingsplan buitengebied Groesbeek	2802 Zandwinning en gebieds-ontwikkeling Lingemeer 2, Buren	2827 Bestemmingsplan buitengebied Tholen	
2779 Bestemmingsplan buitengebied Doetinchem	2803 Bestemmingsplan buitengebied Franekeradeel	2828 Uitbreiding varkenshouderij De Steeg in Reek, gemeente Landerd	
2780 Bestemmingsplan buitengebied Soest	2804 Bestemmingsplan buitengebied Deurne	2829 Jazz City Roermond	
2782 Bestemmingsplan buitengebied 2009, Reusel-De Mierden	2805 Landelijk gebied Binnenmaas	2830 Bestemmingsplan Oukoop-Negenviertel, Bodegraven-Reeuwijk	
2783 Structuurvisie Oosterwold	2806 Bestemmingsplan buitengebied Menterwolde	2832 Bestemmingsplan buitengebied Bergen (Limburg)	
	2808 Pluimveebedrijf Jofra-Poultry, Houtbroekstraat 8, Someren	2837 Sportpark Kastanjebos te Otterlo, gemeente Ede	
	2810 Uitbreiding Zandwinplas Rutbekerveld		

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Nederland

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Internationaal ▶

Overige adviezen

23	Tussenadvies Beoordeling effectstudie Schaliegas-winning	2677	Advies Auditcommissie Opzet evaluatie monitoring aardgaswinning onder de Waddenzee, vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen
23	Advies Schaliegas	2719	Provinciaal inpassingsplan N280 West-randweg Baexem
2506	Ring Utrecht 2e fase, onderdeel Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)	2757	Rondweg N345, De Hoven/Zutphen
2574	Tussentijdse toetsing Natuurontwikkeling en ontgronding Koningsven-De Diepen, Gennep	2796	Advies Evaluatie monitoring gaswinning Waddenzee Moddergat, Lauwersoog/Vierhuizen
2576	Integrale milieueffectenstudie kabels en leidingen Wadden-gebied	2824	M.e.r.-beoordeling Gebiedsontwikkeling De Logt, Oirschot en Oisterwijk
2655	Pilot Stabilisatie Cavernes Twente		
2677	Advies Auditcommissie monitoring aardgaswinning onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen		

Kijk voor alle projectinformatie en adviezen op www.commissiemer.nl

Kenniscentrum ▶

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal ▶

meer op volgende pagina

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Internationaal

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Nederland ▶

Kenniscentrum ▶

Werkgroepadviezen

- O95 Scoping Advice for the Dutch IWRM Support Programme, Rwanda
- O96 Review EIA report for dredging of el Varadero access canal to Cartagena Bay, Colombia
- B017 Advisory Review of the Environmental and Social Impact Assessment of the Khudoni Hydropower Project, Georgië

Secretariaatsadviezen

- Appraisal of EIA requirements for projects submitted for financing under *Fonds Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (FDOV)*, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Advice on quality of draft environmental pre-feasibility scoping study (EPDA) and terms of reference by EcoFarm sugar plantation, Mozambique
- Advice on quality of ESIA project brief for proposed increase of sugar production by reclamation of papyrus area, Rwanda.
- Advice on tender process for the Zambezi Multi-Sector Agenda/SEA/ PEOTT, Mozambique
- Advice on the terms of reference (structure) for the ESIA of the project Clean and Waste Free Bujumbura (CaWFB), Burundi
- Conseil sur la validation de l'EIE du Projet de Redéveloppement du Champ Pétrolifère de Sèmè, Benin
- Instruments for the application of EIA (scoping/review) in Burundi

Capaciteitsontwikkeling landen/regio's

Afrika

- Burundi
- Ghana
- Mozambique
- Oeganda
- Tunesië
- CLEAA (geheel Afrika)
- SEEAC (Centraal-Afrika)
- WAAEA (West-Afrika)

Azië

- Bangladesh
- China
- Indonesië
- Pakistan

Europa

- Georgië

Zuid-Amerika

- Bolivia

EIA mapping workshops

- Burundi
- Kameroen
- Centraal-Afrikaanse Republiek
- Congo-Brazzaville
- Rwanda

Kijk voor projectinformatie en adviezen op www.eia.nl

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland ▶

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Adviezen Dutch Sustainability Unit (DSU)

SU01-10 Assuring sustainability in Dutch development programmes. An evaluation of three sustainability frameworks in relation to cross-cutting themes and sustainability principles, DGIS	SU01-29 Assessment of the 'Climate Justice Dialogue project proposal by Mary Robinson Foundation and WRI' for the Dutch government, DGIS	SU02-16 Advice on integrating environment, climate change and disaster risk reduction into the Multi Annual Strategic Plan of the Great Lakes Region	SU06-20 Advice on integrating environment, climate change and disaster risk reduction into the Food Security Programme, EKN Burundi
SU01-11 Preparing the dialogue/cooperation with CDKN – Analysis of climate adaptation within multi annual strategic plans of 6 Dutch embassies, DGIS	SU01-30 Workshop on intervention logic: Women's rights and gender equality, DGIS	SU02-17 Advice on integrating environment, climate change and disaster risk reduction into the Multi Annual Strategic Plan, EKN Rwanda	SU06-21 Gender review of the Multi Annual Strategic Plan, EKN Burundi
SU01-12 Peer review of draft paper 'Sturing op mainstreamen van klimaat in OS', DGIS	SU01-31 Gender integration in 'Online course to enhance understanding on water and development cooperation' for professionals at Dutch ministry of Foreign Affairs, DGIS	SU02-18 & 19 Advice on integrating gender equality into the Multi Annual Strategic Plans of EKN Rwanda and Great Lakes Region, DGIS	SU07-25 Gender review of tender documents of the programme 'From policy and strategy to governance and knowledge' (PSGK), EKN Zuid-Soedan
SU01-14 An inventory of existing risk profiles on climate change and extreme weather	SU01-34 International Workshop on Implementation of the Strategic Environmental Assessment in Russia	SU04-27 & 28 Advice on integrating gender, climate change (incl. disaster risk reduction) and environment into the Multi Annual Strategic Plan and Activities, EKN Mozambique	SU12-15 Peer review quality @ Entry AgriCord and Agri-ProFocus, DGIS
SU01-24 Assessment of climate change relevance of the Alliances in the MFS-II Programme, ministry of Foreign Affairs, Nederland	SU01-36 Formulation and reporting of DGIS contribution to UNFCCC Biennial Report	SU05-33 Comments and Suggestions on the Integration of Gender Equality in the Multi-Annual Strategic Plan, EKN Benin	SU12-23 Peer review quality @ Entry PIDG 2013 – 2017
SU01-26 Key sheet: Climate change and disaster risk reduction: Links to country-specific risk profiles	SU02-08 Report validation workshop Reinforcement and extension of Lake Kivu Monitoring Program, Rwanda		SU12-32 Assessment of update Environmental and Social Impact Assessment Summary for Lake Turkana Wind Power project, Kenia
			SU12-35 Observations on Quality @ Entry IFC Sustainable Business Advisory

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

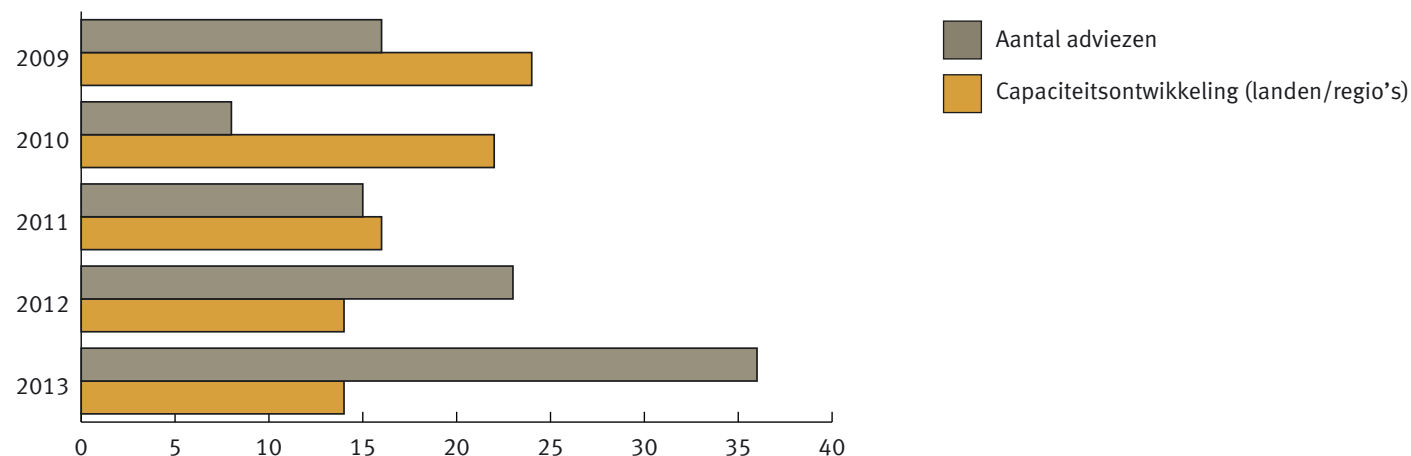
M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Internationaal

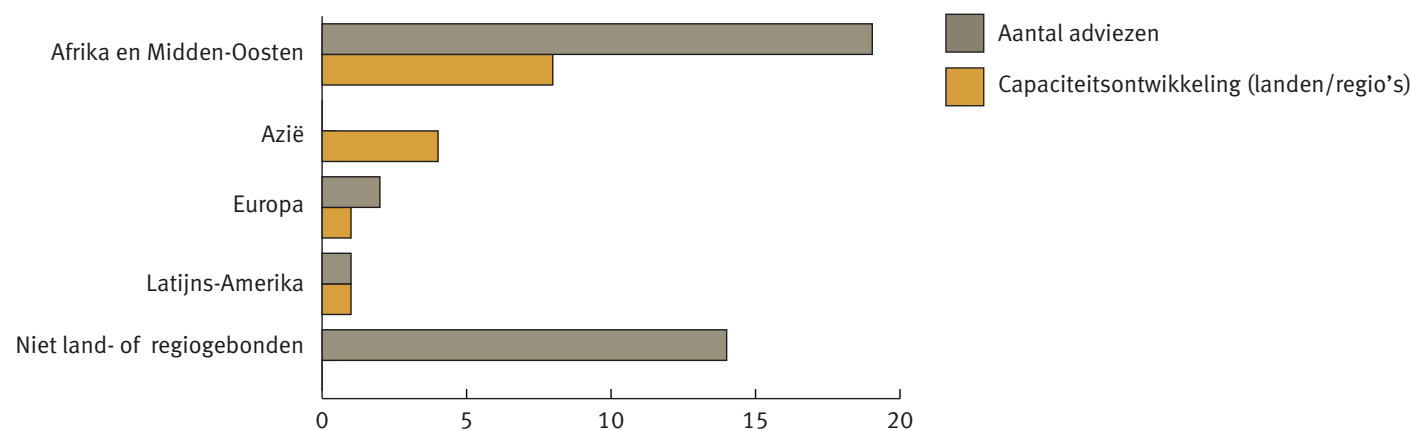
Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Nederland

Kenniscentrum

Adviezen en capaciteitsontwikkeling internationaal 2009-2013

Per continent 2013

meer op volgende pagina

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

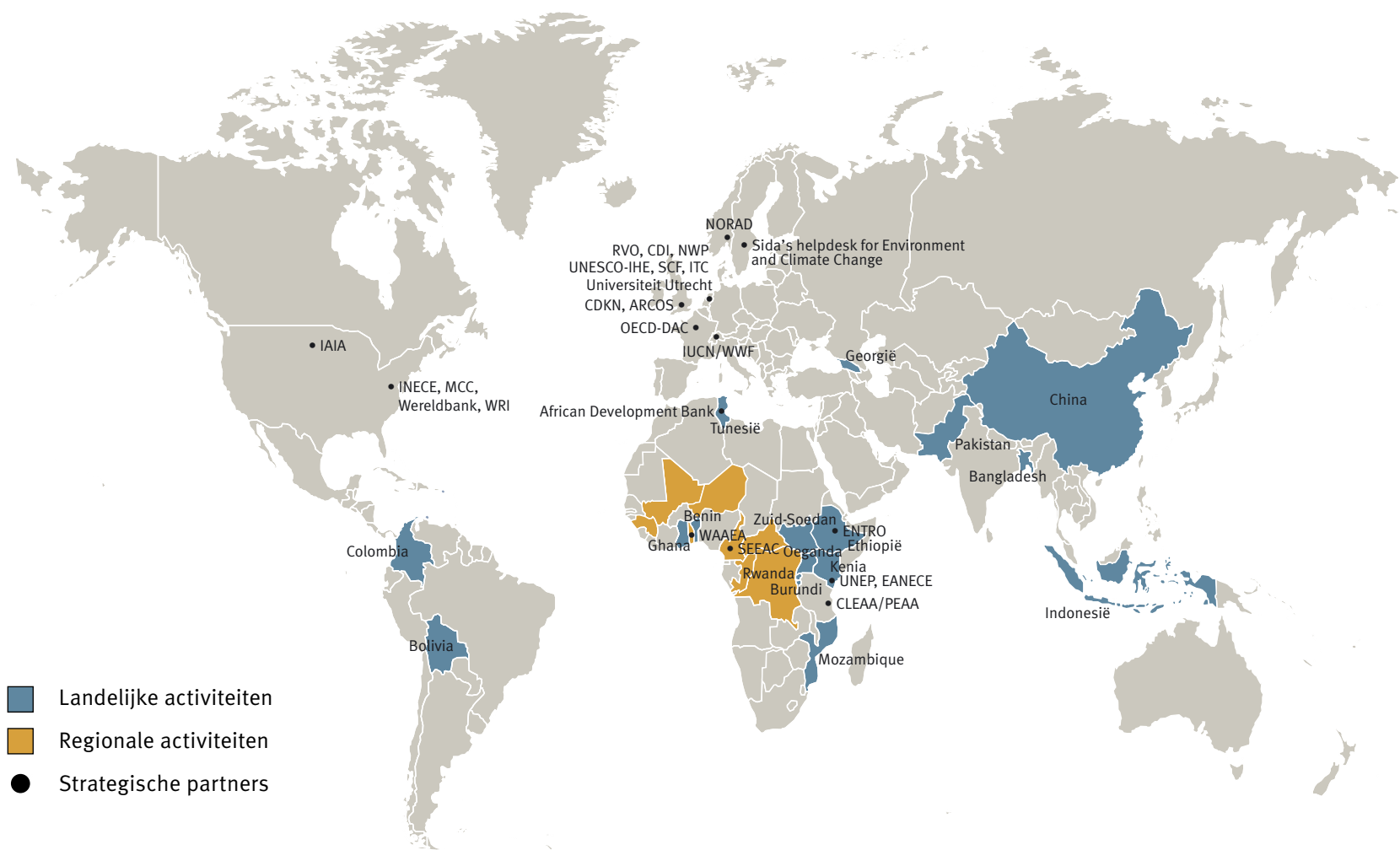
M.e.r. Internationaal

Uitgebrachte adviezen in 2013 • Internationaal

Kijk ook bij:
Landen en m.e.r. profielen
op de website

Activiteiten in 2013 - Internationaal

Kenniscentrum

- Landelijke activiteiten
- Regionale activiteiten
- Strategische partners

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland

Uitgebrachte adviezen
Internationaal

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Afkortingen • Internationaal

Kijk ook bij:
Uitgebrachte adviezen 2013
Nederland ▶

Kenniscentrum ▶

ARCOS	Albertine Rift Conservation Society	NCEA	Netherlands Commission for Environmental Assessment (Commissie m.e.r.)
CDI	Centre for Development Innovation	NIAP	National Impact Assessment Programme (Pakistan)
CDKN	Climate & Development Knowledge Network	NORAD	Norwegian Agency for Development Cooperation
CLEAA	Capacity Development and Linkages for Environmental Assessment in Africa	NWP	Netherlands Water Partnership
DGIS	Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking	OECD-DAC	Organisation for Economic Collaboration and Development/Development Assistance Committee
DSU	Dutch Sustainability Unit	ORIO	Ontwikkelingsrelevante Infrastructuurontwikkeling (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland)
EANECE	East African Network for Environmental Compliance and Enforcement	PAANEEAC	Programme d'Appui aux Associations Nationales pour l'Évaluation Environnementale d'Afrique Centrale
EIA	Environmental Impact Assessment (project-m.e.r.)	PEAA	Partnership for Environmental Assessment in Africa
EIE	Études d'Impact Environnemental	PPP	Programma Publiek Private Samenwerking (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland)
EKN	The Embassy of the Kingdom of the Netherlands	RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
ENTRO	Eastern Nile Technical Regional Office	SCF	Sustainability Challenge Foundation
ESIA	Environmental and Social Impact Assessment	SEA	Strategic Environmental Assessment (plan-m.e.r.)
FDOV	Fonds Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland)	SEEAC	Secrétariat pour l'Évaluation Environnementale en Afrique Centrale
IAIA	International Association for Impact Assessment	SWOT-analyse	Strengths Weaknesses Opportunities Threats-analyse
IFC	International Finance Corporation	UNEP	United Nations Environment Programme
INECE	International Network for Environmental Compliance and Enforcement	UNESCO-IHE	Institute for Water Education
ITC	International Institute for GEO Information, Science and Earth Observation	UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
IWRM	Integrated Water Resources Management	WAAEA	West African Association for Environmental Assessment
IUCN	International Union for Conservation of Nature	WRI	World Resources Institute
IVM	Institute for Environmental Studies	WWF/WNF	World Wildlife Fund/Wereld Natuur Fonds
MCC	Millennium Challenge Corporation		

Adviezen 2013

Uitgebrachte adviezen
Nederland ▶

Uitgebrachte adviezen
Internationaal ▶

Wat doet de Commissie?

Water en m.e.r.

Wetgeving en m.e.r.

Energie en m.e.r.

M.e.r. Internationaal

Missie

De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) is een onafhankelijke adviescommissie van deskundigen. Zij adviseert overheden, nationaal en internationaal, over de kwaliteit van milieueffectrapportages. Zo wil zij een bijdrage leveren aan de kwaliteit van besluitvorming. Haar uitgebreide kennis van m.e.r. stelt de Commissie beschikbaar voor iedereen.

Colofon

978-90-421-3929-9

© 2014, Commissie voor de milieueffectrapportage

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, opname in een geautomatiseerd gegevensbestand, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de Commissie voor de m.e.r.

Vormgeving en realisatie: Ontwerpbureau Suggestie & illusie, Utrecht

Redactie: Heleen Boerman en Anne Hardon (Commissie voor de m.e.r.)

Eindredactie: Tanja Veenstra, Utrecht

Fotografie: Sijmen Hendriks, Utrecht; p. 12 Wim Dasselaar (ter beschikking gesteld door Natuurmonumenten); p. 13 Theo Bos (ter beschikking gesteld door het Ministerie van IenM); p. 23 Bart Beerlage; p. 25 Gwen van Boven; p. 26/27 Roel Slootweg; p. 30 Suzanne Bodoin

Video: p. 9/40 Jotja Bessems Audiovisuele Producties; p. 28 Productie video m.e.r. verenigingen
Centraal-Afrika: Africa Interactive

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bezoekadres

Commissie voor de milieueffectrapportage
Arthur van Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

030-2347666

mer@eia.nl

www.commissiemer.nl